

MW

BITJA S POL STREŠICE

Slovenski rasizem, šovinizem in seksizem

TONČI A. KUZMANIČ

open societyinstituteslovenia

MW MEDIAWATCH

OPEN SOCIETY INSTITUTE-SLOVENIA
VEGOVA 8
SI-1000 LJUBLJANA
E: OSI@SOROS.SI

izdajatelj: OPEN SOCIETY INSTITUTE-SLOVENIA
edicija: MEDIAWATCH
urednik: BRANKICA PETKOVIĆ

avtor: BITJA S POL STREŠICE
lektorici: TONČI A. KUZMANIĆ
oblikovanje: MARIJA MOČNIK, ZOJA SKUŠEK
primarna: ROBERT ŽVOKELJ, STUDIO ID
tipografija: GOUDY & GOUDY SANS, ITC
organizacija tiska: BOŽNAR & PARTNER
© 1999 OPEN SOCIETY INSTITUTE-SLOVENIA

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

323.12 (497.4)
323.14 (497.4)
316.647.8 (497.4)

KUZMANIĆ, Tonči
Bitja s pol stršice : slovenski rasizem, šovinizem in seksizem
/ Tonči A. Kuzmanić. - Ljubljana :
Open Society Institute, 1999. - (Mediawatch)

Vsebuje tudi prevod, tiskan v obratni smeri:
Hate-speech in Slovenia : Slovenian racism, sexism and chauvinism
/ [translation Olga Vuković]

ISBN 961-6278-05-3

1. Kuzmanić, Tonči: Hate-speech in Slovenia
100453376

BITJA S POL STREŠICE

Slovenski rasizem, šovinizem in seksizem¹

TONČI A. KUZMANIĆ

je magister politologije in doktor sociologije politike, docent za teoretsko politologijo na Univerzi v Ljubljani. Področja njegovega raziskovanja in poučevanja so antipolitika, politični ekstremizmi, moderne in postmoderne politične ideologije, postsocializem in nova družbena gibanja. Zadnji knjižni objavi sta Jugoslavija, War..., ter Ustvarjanje antipolitike – elementi genealogije družboslovja. Trenutno končuje knjigo z delovnim naslovom Politični ekstremizem v postsocialistični Sloveniji.

¹ Pričujoče besedilo je del raziskovalnega poročila projekta »Politični ekstremizem in nasilje protitujcem in drugačnim«, pri katerem je avtor sodeloval na Mirovnem inštitutu v Ljubljani in ki ga je finančno podprlo MZT RSlovenije. Prva različica tega teksta je bila objavljena v Časopisu za kritiko znanosti, let. xxvi, 1998, št. 188, str. 41–85. Uredništvu revije ČKZ se zahvaljujem, da mi je dovolilo tukajšnjo objavo. Obenem se zahvaljujem Levu Kreftu, nemu redkih slovenskih intelektualcev, ki so mi pomagali pri ponovnem branju in preoblikovanju prvega osnutka tega besedila.

»Ali naj povem, kakšen je moj rojak? Zloben, jeznorit, strahopeten, zahrbtn, neveden vsevednež, skop, zaviden, privoščljiv, len, obrekljiv, tožljiv, pijan-napadalen, nerazgledan, poln slabega humorja, pod dobrim zavojevalcem pa kar uporaben in uspešen.«

VITOMIL ZUPAN, Apokalipsa vsakdanjosti

VSEBINA

POVZETEK 9

NAGOVOR I I

1. UMESTITEV POJAVA, METODA IN RAZLOGI ZA
TEKST 14
 2. DOLOČITEV MESTA IZVAJANJA: PIVCI 19
 3. OGROŽENOST IDENTITETE: SLOVENSTVO 23
 4. »KREtenIZEM«, »DEBILNOST« IN »SMEŠNE
USTANOVE« 28
 5. »TUJCI«, »JUŽNJAKI« IN JUGOSLAVIJA 30
 6. »BALKANSKI STVORČKI«, »BITJA S POL
STREŠICE« IN »ODVZEM DRŽAVLJANSTVA« 34
 7. BOSANCI, MUSLIMANI IN ISLAM 38
 8. BEGUNCI, SEVDAH IN KORENINE 40
 9. »PEDOFILI«, »TRANSVESTITI« IN »PODOBNI
TIČI« 42
 10. KO OGROŽENOSTI UMANJKA: »DEKLETA«,
»DEKLETCA« IN ŽENSKE 43
 11. »POLITIČNO BRBOTANJE«, »VOLILNI
KREtenIZEM« IN »SMEŠNA DRŽAVA« 46
 12. IZJEMA NA RAVNI OGROŽENOSTI: SLOBODAN
MILOŠEVIĆ KOT GOSPODAR 50
 13. POSKUS DOJETJA: IDENTITETA OGROŽENOSTI 52
 - A SPOLZKOST PIVSKE FORME 52
 - B PRAVŠNOST PIVCEV KOT IZREDNOST 54
 - C SLOVENSKI PIVSKI KROG 56
 14. »ADI«, »GENI« IN »SLOVENSKA KRI« 62
 15. SKLEP: OBLIKA MI-ONI 67
 16. SEZNAM NAVEDENIH AVTORSKIH DOKUMENTOV
M. S. PO KRONOLOŠKEM ZAPOVRSTJU OBJAV 69
- LITERATURA 72

POVZETEK

Tekst je poskus analitično obdelati in predstaviti rubriko »Nočna kronika«, ki jo od konca poletja 1995 vsako nedeljo objavlja slovenski tednik *Nedelo*. Avtorju gre predvsem za poskus dojeti in predstaviti ta fenomen v luči šovinističnih, mačističnih in rasističnih lastnosti ter (možnih in dejanskih) antipolitičnih in ekstremističnih učinkov, ki jih proizvaja diskurz, izoblikovan v tej rubriki. Izdelki »Nočne kronike«, ki jim avtor sledi, so: tujci, južnjaki, Jugoslavija, balkanski stvorčki, bitja s pol strešice, državljanstva tujcev, Bosanci, muslimani, islam, begunci, sevдах, pedofili, transvestiti, dekleta, dekletca, ženske. Avtor z analizo bogate konkretne snovi, še zlasti pa značilnega »pivskega diskurza«, pokaže mehanizme nezaslišane dehumanizacije drugih in drugačnih na Slovenskem. Prav tako dokaže, da so sanje o tem, da na Slovenskem ni rasizma, lahko le sanje tistih, ki se imajo za »nedolžne« in si še vedno lahko privoščijo udobno sprenevedanje in »nevednost«. Analiza »Nočne kronike« razkriva šovinizem, seksizem in rasizem in nasploh radikalno nestrpnost v njihovih številnih kriminalnih dimenzijah. Avtorjeva osrednja interpretativna ost meri na antipolitične in kriminalizirajoče učinke nočnokroniškega diskurza, ki ga velja jemati skrajno resno, in sicer kot neposredno vabilo na bolj ali manj nasilno delovanje zoper vse druge in drugačne. Ne nazadnje, avtor pokaže, kako problem nasilja in tudi ubijanja ni povezan zgolj s tistimi, ki neposredno morijo, pač pa tudi s tistimi, ki v glave in, če hočete, v »srca« potencialnih morilcev sadijo sovraštvo in tako povzročajo in usmerjajo samo možnost morije.

NAGOVOR

Spoštovana bralka, spoštovani bralec!

Naj vam takoj v uvodu razkrijem zagato avtorja knjižice, ki jo držite v rokah. S tem izdelkom sem se ukvarjal dobri dve leti in potemtakem naj bi bilo naravno, da vam jo kot avtor toplo priporočim v branje. Po drugi strani pa je moja tako rekoč sveta avtorska dolžnost, da vas že na začetku opozorim, da boste v nadaljevanju prisiljeni brati predvsem slabo užitne, visoko adrenalinske odlomke sovražnosti do tujcev, žensk in drugačnih nasploh, ki vam jih kot avtor prikaza pravzaprav odsvetujem! Iz lastnih raziskovalnih izkušenj namreč zelo dobro vem, kolikšna količina energije, samoobvladovanja, koncentracije in miru je bila potrebna za pripravo tega dela, da bi tovrstno naporno in občasno duhomorno opravilo lahko zdaj privoščil še vam.

Gibljemo se v kontekstu, v katerem sta država in državljanstvo tako kot politika, enakost in delovanje nasploh dojeti s kategorijami krvi, zemlje, dedov, dedovine in dediščine; v luči teh kategorij se proizvaja neskončna veriga drugačnosti, tujstva in tujosti, ki omogoča tako »dekulturacijo« kot tudi razčlovečenje. Tujec si že zato, ker imaš napačen priimek, če tvoji dedki prihajajo z juga, če ješ čevapčiče ali jastoge, če poslušáš sevdalinke ali Azro. Včasih je dovolj že, če tvoj naglas pri slovenski besedi ni pravšnji, če ti ne dišijo pečenice s kislim zeljem, če imaš nekoliko poudarjen nos, če si previsok ali če je barva tvojih oči, las in kože nekoliko temnejša. V vsakem teh primerov nimaš nobenih pravic, ker pač nisi »naš«, tvoje babice in dedki, tvoja mama in oče pač niso uživali prave hrane in sončnih žarkov pod pravim kotom, niso sesali pravih prsi, iz katerih se cedi preverjena domačnost, klenost, skratka, »našost«. Država je tukaj razširjena domačnost, domačija domačina, nekakšno veliko gospodarstvo/gospodinjstvo, na katerem se nadaljuje edino prava vzreja/tradicija, temelječa predvsem na toplem občutenju domačega vonja kravjih iztrebkov. Ti namreč neskončno domače dišijo in samo iz njih in iz domačega mleka/kruha nastaja prava-domača kri, se oblikujejo nezgredljivi geni slovenske pivske »našosti«, ki jih ogroža že ščepec curryja ali tuj pogled mladenke temnejše polti. Ta sicer navadno velja za uporaben kos mesa, dejansko pa učinkuje kot potencialna čarovnica, ki lahko v samem bistvu ogrozi tople jasli zlatega domačega telička slovenstva. Tehnologija in razvoj na tem področju nista prinesla bistvenih sprememb. Hlev, četudi realnega ni več, še vedno učinkuje

tudi sredi postmodernega dizajna. Celo še bolj je učinkovit sredi »genetsko zapisanega« načina »mišljenja dedkov«, ki temelji na skicirani mitologiji hleva, krvi in zemlje.

Naslednjih strani se potemtakem lahko lotite samo, če vas k temu žene neka neodločljiva notranja nuja ali če ste pripravljeni na potapljanje v temačno kraljestvo (samo)rušilne slovenske postsocialistične jeze, elementarnega primitivizma pivskih naturščikov, mačistične brutalnosti in rasistične nevoščljivosti. V vseh nasprotnih in/ali drugačnih primerih vas kot vaš sluga najponižnejši rotim, da knjižico prepustite bodisi tistim, ki se bodo *ex professo* morali ukvarjati z njo, ali pa jo kratko malo zapustite razjedajoči kritiki knjižnopoličnega prahu.

Kakor koli že, kolikor je meni znano, sodi zvrst produkcije govornice sovražnosti, ki jo tukaj predstavljam in razčlenjujem, med najbolj inventivne – vsaj v srednji in vzhodni Evropi, če že ne širše. Gre namreč za vrhunski kulturniški izdelek diskurzivno in sicer razvitega slovenskega postsocialističnega okolja, ki je nastajal in se oblikoval, še preden so utihnili topovi na bosanskih bojiščih in še preden se je posušila kri na klavskih nožih morilcev s prostorov največje morije v Evropi po drugi svetovni vojni. Gre potemtakem za čas in prostor, v katerem nastaja skrajnje seksistični, šovinistični, ksenofobni in rasistični diskurz, ki ga je treba dojeti kot nadaljevanje genocida v Bosni z drugim sredstvi ali pa celo kot paralelen, spremljevalen proces takih dogodkov, kakršen je bil Srebrenica. Lahko bi ga potemtakem imeli za izvirno domačijsko kulturno ali »civilno podobliko vojn« na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini. Slovenija je namreč bila – tako kot Bosna – del nekdanje SFR Jugoslavije, tukaj predstavljena govornica klene korenjaške sovražnosti pa se v glavnem nanaša na »Bosno in Bosance«, na »jugoviče« in »Balkance«... kot na objekte radikalne diskurzivne dehumanizacije in dekulturnacije. Vzvišena rasistično-kulturniška drža nanje namreč gleda kot na »krdelo«, kot na »svojat« in celo kot na do konca razčlovečeno »blago«, ki je potrebno popolnega civilizacijskega razvrednotenja in dokončne rešitve. Morilsko gradivo, ki ga objavljam v nadaljevanju, lahko literarno dojamete tudi kot specifično obliko »razkroja uma po slovensko«.

Iznajdba slovenske pivske govornice kot mesta »neulovljivega« izjavljanja je nedvomno nekaj novega, nekaj specifično slovensko postsocialističnega. Zagotovo sodi med najrevolucionarnejše ekstremistične iznajdbe, ki jih podpira – če verjamete ali ne – lep del tukajšnje javnosti, a

tudi samo uredništvo osrednjega (sredinsko, liberalno usmerjenega!) slovenskega časopisa *Delo*. Kot dokaz za to trditev lahko navedem empirično dejstvo, da taka *par excellence* ekstremistična avtorska in časopisna dejavnost, o kateri lahko berete v knjižici, poteka še vedno v trenutku, ko ta spis pošiljam v tiskarno.

Prvi namen te knjižice je dokumentiranje in informiranje. Gre mi za predstavitev konkretnega slovenskega diskurzivnega izdelka ob izteku stoletja, in sicer v vsej njegovi širini in globini, v vsem bogastvu njegove žalostne mizernosti. Ravno temu sem žrtvoval širše interpretativne, formativne odlomke, ki bi jih brez težav lahko navedel. Ekstenzivna predstavitev zvrsti in narave ekstremne govorice same, prikaz vseh razsežnosti in povezav njenega smrdljivega drobovlja, skratka, umevanje njene neponovljive (in delno neprevedljive) konkretnosti, so se mi zdeli veliko pomembnejši od take ali drugačne »umestitve« ali »pre-mestitve« te konkretnosti v abstraktnejši teoretski okvir. Bistvo in moč zla ekstremne govorice sta namreč v njeni brutalni, banalni neposrednosti, ki zahteva takojšnji odziv/učinek, a ji teoretizacija pogostokrat neupravičeno dela uslugo: »sterilizira« jo in »ureja«, daje ji »višji«, predvsem pa zunanji »smisel« in »pomen«, podarja ji, skratka, neko »teoretično posvečenost«, ki pogostokrat prikriva eksplisitno bestialnost in destruktivnost tistega, kar naj bi kot teoretičen rezultat prišlo na površje. Prepričan sem namreč, da je destruktivnost logike tega ekstremnega diskruza tako nedvoumno samorušilna, da bi bilo pravzaprav ne samo zgrešeno, pač pa delno tudi napačno, če bi kot avtor investiral vanjo konstruktivne sestavine. Moja »konstruktivnost« bi namreč izničila to, za kar mi gre – za prikaz destruktivnosti in banalnosti konkretnega ekstremnega post-socialističnega zla kot takega.

Če ste se torej vendarle odločili, da boste prebrali strani, ki prihajajo, vam voščim dober ton in ostro sliko, o dodatnih rasističnih in siceršnjih ekstremnih vonjavah (tudi po slovensko) pa bom širše poročal ob kakšni drugi priložnosti.

Ljubljana, 30. septembra 1998

1. UMESTITEV POJAVA, METODA IN RAZLOGI ZA TEKST

Pričujoče besedilo je poskus analize rubrike »Nočna kronika« v tedniku *Nedelo*, ki jo občasno objavljajo tudi v posebej za to priložnost podčrtani obliki *Delove* »Nočne kronike« med tednom.² »Nočna kronika« je rubrika, ki je od jeseni 1995 vsako nedeljo natisnjena v *Nedelu*. Moj namen je integralno predstaviti ta, kot vse kaže, poseben slovenski fenomen, in sicer v luči imanentnih avtorskih tekstov, ki so produkcije ustreznih šovinističnih, mačističnih in rasističnih lastnosti, ter (možnih) antipolitičnih in ekstremističnih učinkov diskurza, ki se je postopoma izoblikoval v tej rubriki in ki z medijsko izjemno odmevnega mesta že več let žari na Slovenskem. Kolikor mi je znano, in če izvzamem *Slovenske novice*³, je ravno »Nočna kronika« *Nedela* eden najbolj sistematičnih in konstantnih virov medijsko (in potemtakem javno) izražene »nestrpnosti do tujcev« in nasploh do drugačnih (vključno do žensk) na Slovenskem, o kateri pa se, žal, ne v novinarskih ne v strokovnih, pravniških, kaj šele v znanstvenih družboslovnih in humanističnih krogih⁴ obsežneje za zdaj bolj malo razmišlja. Z raziskavo, analizo in zapisom hočem natančneje predstaviti, prikazati notranje delovanje diskurza, a tudi predstaviti avtorja in njegove izdelke v luči antidiskriminacijskega člena Ustave republike Slovenije. Najprej v luči II. poglavja (o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah), kjer 14. člen (enakost pred zakonom) pravi takole: »V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero; politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino.« In drugič, še zlasti v luči 63. člena (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni), ki je povsem nedvoumen: »Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti in razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.« Ne nazadnje: ustava je

² Račun pokaže, da so dobre tri četrtine tekstov objavljene v *Nedelu*, slaba četrtina pa v *Delu*, se pravi, med tednom. Zato, predvsem pa zaradi krajšav, bom v nadaljevanju govoril o »enotnih« objavah v *Nedelu*, kar bo obsegalo tako *Delo* kot njegovo nedeljsko izdajo *Nedelo*. Seznam citiranih dokumentov je na koncu tega zapisa.

³ *Slovenske novice* so tudi izdelek časopisne hiše *Delo* in sodijo v rubriko rumenega tiska. Produkcija diskurza sovražnosti je v *Slovenskih novicah* bistveno višja in globlja, kot v časopisu *Delo*.

⁴ Izjema je Jalušič (1995).

najvišji pravni akt, na katerega se v zvezi s človekovimi pravicami lahko sklicujemo neposredno, in tako tukaj tudi ravnajmo. Petnajsti člen Ustave (uresničevanje in omejevanje pravic) pravi dobesedno: »Človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave.«

V navadi je, da se časopisne rubrike, kakršna je »Nočna kronika«, ukvarjajo s temačno, bolj ali manj »kriminalno« stranjo nekega posameznega dne. Denimo, s tem, kako je kdo koga oropal, ubil, izsiljeval, povozil, poskusil ali uspel posiliti... Tega smo, ne nazadnje, bili vajeni v preteklih desetletjih tudi v Sloveniji. Novost, s katero se bomo srečevali v besedilih pri m. s.⁵ in ki sem jo že napovedal kot izviren slovenski pojav, je dejansko revolucionarna diskurzivna iznajdba na področju ustvarjanja sovražnosti. m. s. je v *Nedelu* izpeljal »običajne« »Nočne kronike« iz dveh komplementarnih elementov. Prvič tako, da je razširil tematiko »Nočne kronike« dobesedno na vse strani (socialno, ekonomsko, politično, kulturno...) javnega življenja, in drugič, da je naredil značilen simbolni obrat. »Nočna kronika« *Nedela* se namreč ne začne več »običajno«, z umori, nesrečami, kraji, posilstvi..., pač pa z vseobsežnim nočnokroniškim komentiranjem odmevnejših političnih, kulturnih, socialnih in siceršnjih dogodkov in pojavov, ki so – to je verjetno še ostanek starega razumevanja nočne kronike (»kontinuiteta«) – umetno dopolnjeni s telegrafsko predstavljenimi policijskimi poročili o kriminalnosti. Podrobnejša analiza je pokazala tole splošno smer: kolikor bolj se je krčila in tonila v drugi plan tematika nočne kronike v ožjem pomenu besede (kriminalnost), toliko bolj se je v zadnjih dveh letih bohotila »nočno-kronikazacija« vsega življenja oziroma prikaz tega življenja v nočnokroniških, torej predvsem v kriminalnih kategorijah in odtenkih. Drugače povedano: izginjanje nočne kronike v tradicionalnem pomenu besede čedalje bolj nadomešča nočnokroniška kriminalizacija celotnega slovenskega postsocialističnega vsakdanjega dne. Kriminalizacija politike in celotnega javnega življenja pa seveda ni možna brez ustreznih posledic, tudi brez kriminalnih ne.

»Nočna kronika«, kot jo imamo priložnost tedensko spoznavati iz sedanjega *Nedela*, potemtakem sestoji iz dveh med seboj povsem ločenih, po strukturi in po namenu različnih delov. Prvi je občega, simbolnega, bolj kot vse pa ideološkega pomena. Nastaja in samoizreka se v obliki ko-

⁵ Če odmislimo prejšnje stvaritve m. s., je samo v dosedanjem objavljanju v »Nočni kroniki« v *Nedelu* ta avtor napisal okoli 400 strani močno adrenalinskega besedila. Lahko si torej tovrstne izdelke predstavljamo kot debelo knjigo, ki jo časopis *Nedelo* že leta objavlja najmanj enkrat tedensko kot svojevrsten »podlistek«.

mentiranja različnih (najbolj odmevnih in pomembnih političnih ter spektaklesko-medijskih) dogodkov, ki se pripetijo med tednom. V televizijskem žargonu rečeno, gre za »utrip«, za svojevrstno tedensko inventuro dogodkov, ki je ustrezno predelana: dramatizirana in kriminalizirana. V drugem delu »Nočne kronike« so nanizana različna, najpogosteje prav tako literarno obdelana policijska poročila, ki merijo na posamezne ekscesne (kriminalne) dogodke v ožjem pomenu besede. V tem delu nočnokroniške kolumne se pojavljajo konkretna imena (najpogosteje brez priimkov), ulice, hiše, avtomobili, rane in pretepi ter predvsem pijača in razgrajanje. V prvem, abstraktnem delu so »moške zadeve« v širšem pomenu (»resne pivske teme«, kot so (anti)politika, Narod, Tujci, Balkanci...), v drugem delu pa so skoncentrirane moške zadeve v »ožjem« pomenu besede: se pravi, pretepi (posebej pretepi žensk, plastično podani z vidnim užitek in izrečeni v mastnih besedah / »jokave posiljenke«/...), z obveznim poudarkom na pijači in pijančevanju. Ta drugi del nas bo ob tej priložnosti zanimal zgolj toliko, kolikor se pojavi v funkciji prvega, simbolno, ideološko in demagoško močnejšega dela kolumne, ki se od začetka izhajanja *Nedela* tudi prostorsko nezadržno bohoti.⁶ Obča logika pisanja *Nedelove* kolumne se ravna po pravilu: če je v nekem tednu na sceni dovolj medijskih dogodkov in pripetljajev nasploh, potem kolumna m. s. deluje kot Utrip na slovenski nacionalni televiziji, se pravi, kot tedenski pregled odmevnejših političnih in siceršnjih dogodkov (lep primer je v št. 59). Kolikor več je dogodkov v nekem tednu, toliko manj je neposredne produkcije seksizma, šovinizma in rasizma... »na suho«. V takih primerih »južnjaki«, »Balkanci«, »jugoviči«... nastopajo z imeni (pogostokrat z nacionalnostmi vred), in sicer kot pretepači, pijanci, izgrezniki. Če pa sreča ni mila in takih empiričnih dogodkov ni zadosti (»manko 'štofa'«, če se izrazim v novinarskem žargonu), potem so ti kriminalni pijani južnjaki spremenjeni v ustrezno apriorno (nadomestno) snov za generalno »teorijo«, ki ji bomo tukaj poskušali slediti.⁷

O avtorju »Nočne kronike« vemo, da je nekdo, ki se

⁶ Ob izteku leta 1998, ko tekst pošiljam v objavo v knjižni obliki, so taki izdelki že obsegali približno 1/4 velike časopisne strani!

⁷ Raziskovanje me je prepričalo, da je »Nočna kronika« m. s. eden najbogatejših raziskovalnih »rudnikov« ekstremistične govornice na Slovenskem, ki stavi na šovinizem, seksizem in rasizem in ki bi mu v prihodnje kazalo posvetiti večjo raziskovalno pozornost. Posebej toplo bi tovrstno delo priporočil raziskovalkam, katerim *Nedelova* »Nočna kronika« lahko ponudi izjemno ploden in »hvaležen« mačo raziskovalni material, ki se ga ne bi sramovali še tako razviti in veliko številnejši narodi in okolja sodobnega sveta.

podpisuje z inicialkama m. s. Gre za moža, ki hkrati v isti rubriki prispeva še risarske kreacije in se podpisuje z Marjan Skumavc. Iz dosedanjega pisanja kronike je mogoče razbrati⁸, da besedil ne piše povsem neizobražen človek, pač pa nekdo, ki je nekoč vsaj od daleč povohal posamezne oblike družboslovne omike ali pa se je občasno in (ne)načrtno, a zagotovo nesistematično oziroma površno ukvarjal z branjem take literature. K formalni plati »Nočne kronike« naj še dodam podatek, da so naslovi – tako tudi večina drugega v prvem delu kolumne – nadvse cinični, včasih pa povsem zavajajoči, iz česar je mogoče sklepati, da gre (vsaj občasno) za posebne uredniške in ne avtorske storitve.⁹ Tako se, denimo, v članku z naslovom »Mošt je odličen, vina pa bolj malo« na široko razpreda o tem, kako bi veljalo zbrati podpise za referendumski odvzem »državljanstva tujcem po 40. členu« (1)¹⁰. Ravno omenjena kolumna z dne 5. 11. 1995 ne govori o napovedanem vinu, temveč je predvsem neposredno, javno vabilo bralcem *Nedela* za sodelovanje pri zbiranju takih podpisov.¹¹

Naj bo tako ali drugače, razlogi, ki so botrovali odločitvi, da bom sistematično pregledal in predstavil ustvarjanje v *Nedelovi* kolumni, so večplastni: poleg immanentno raziskovalne radovednosti so odločali metodičnost načina (ekstremen, skrajnosten¹²) ter neskončna lahkotnost, s katero m. s. podaja tedensko skrajnje občutljivo snov v »Nočni kroniki«, po eni strani in po drugi dejstvo, da najmočnejša slovenska medijska hiša *Delo* stotisočeri bralski množici redno in brezbrizno servira ustrezne količine mačističnega, ksenofobičnega in rasističnega berila.¹³ Obenem m. s.-jeva

¹² Avtor uporablja prav vsa razpoložljiva skrajnostna sredstva in prijeme, od cinizma, ironiziranja, izživljanja prek zares množičnih kreacij za ljudi dobrega želodca, ki lahko še tako uravnovešenega posameznika iztirijo (denimo, govor o »vrtanju sosedovega dojenčka na raznjnu«! ipd. (3)), do odprtega šovinizma in rasizma, o čemer več pozneje.

¹³ V dokumentu z naslovom »Programska zasnova«, kjer se časnik *Delo* razglašaja za »osrednji nacionalni dnevnik«, lahko v četrty točki preberemo tole: »*Delo* si prizadeva za dosledno spoštovanje človekovih pravic na vseh področjih in v vseh oblikah javnega življenja. Zoperstavlja se vsem oblikam kršitev državljanskih, nacionalnih, rasnih, verskih, spolnih in drugih pravic in svoboščin ter nasprotuje izživljanju, razpihovanju in povzročanju the krivic.«

⁸ Kroniko spremljam ves čas, tukaj pa objavljam del analize, in sicer iz obdobja med 5. novembrom 1995 in avgustom 1997, pri čemer se bom posebej oprl na 99 objav (dokumentov), ki so razvrščene po rednih številkah. Bralec lahko na koncu besedila za vsako teh sprotnih števil najde ustrezen naslov, datum in mesto objave v *Nedelu* ali v *Delu*.

⁹ Žal tukaj ni mogoče posebej obravnavati (uredniške?) naslove in opremo kolumne. Naj zadostuje le nekaj naključno izbranih posameznosti, o katerih bo večinoma več besede v drugem kontekstu: »Bomba v parlamentu bi storila marsikaj dobrega« (67); »V rahlo gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu« (64); »Kako grdi smo Slovenci do Balkancev« (58); »Naši 'Bosanci' v nogometu precej slabši od bosanskih« (53); »Psom, nekadilec in že še komu vstop prepovedan!« (46); »Najprej je treba uvoziti (z »Juga«, op. t. k.) politike, šele kasneje športnike in barabe...« (43); »Bomo dovolili še kongres belgijskih pedofilov?« (42); »Če državnemu zboru ne gre, bi morali uvoziti kakega tujca!« (15); »Bosna, Makedonija in Rusija, Slovenija 'ma vas rada'...« (13).

¹⁰ Vse navedbe so vzete iz tekstov m. s., številke v oklepajih pa označujejo številko dokumenta, v katerem je posamezna »ugotovitev« ali izjava. Tu ima pisec verjetno v mislih t.i. »Zakon o tujcih«, vsekakor pa se zadeva nanaša na veljavno slovensko postsocialistično zakonodajo.

¹¹ »...okence 13 na Mačkovi (uradni prostori v Ljubljani, v katerih so zbirali prostovoljne podpise za izgon tujcev iz Slovenije, op. t. k.), kjer overovljajo podpise za 40. člen, je dokaj prazno, nobene prave gneče ni. Če se ljudje samo hudujejo, nič pa ne bi stori-li ne zase, ne za svoje potomstvo ne za državo oziroma narod, potem je pač hudič, potem je pač najbolje, da se kar prodamo, ampak vsaj malce dlje, oni pravi Turčiji...« (1).

kreacija kaže zadovoljivo podlago samovšečnosti in nesramnosti, potrebne za raziskovanje ekstremističnega in ksenofobičnega diskurza, ki se je tako udobno zasedral v delih tukajšnje (tudi politične) javnosti. Ne nazadnje, gre za ekstremno stvaritev, ki je, tako kot vsako tako »Zlo«, kot bi temu dejala H. Arendt, zadosti »banalno«¹⁴. Paradigmatična banalnost pa je ravno tisto, za kar pri diskurzu m. s. gre, saj se kaže kot tista oblika ekstremne govornice, ki vsebuje najbolj dostopno »Resnico« vseh sorodnih izdelkov v tem delu Evrope, posebej pa teh, ki zadnje desetletje delujejo na slovenski sceni. S tem prikazom sem potemtakem hotel odpreti možnosti za razumevanje notranje logike in motorike delovanja diskurza »banalnosti zla«, izključevanja, žaljenja in predlaganja linča, kajpak v upanju, da bom s tem hkrati nakazal tudi posamezne delčke siceršnje mikrofizike delovanja sorodnih t.i. razumniških¹⁵ diskurzov, ki jih v zadnjih letih na Slovenskem kar mrgoli. Preiskovanje v *Nedelu* oblikovanega slovenskega pivskega fenomena je bilo samo delno olajšano s tem, da je pivski diskurz že *in nuce* toliko »svoboden«, da več kot pogosto kaže neskrupuloznost, samohvalo in narcisizem svojega kreatorja.

Da ne bi prišlo do morebitnih nesporazumov, bi ne nazadnje še zlasti poudaril, da »pivskega glasu«, ki ga tedensko upodablja m. s. v »Nočnih kronikah« *Nedela*, ne jemljem kot nekaj, kar je »zgolj« stališče tistega, kar imenuje Dostojevski »podpodje« in je bodisi »manj pomembno« ali celo »nepomembno«. Ravno tako globoko dvomim o konstrukcijah tipa »kolektivno nezavedno«, »potlačeno« in v trditve, da je vse to »v bistvu marginalno«, »nevedno« in zatorej »nevredno« ter »nenevarno«. Projekta sem se lotil, izhajajoč iz hipoteze, ki je med raziskovanjem dobivala le še večjo veljavo in se je empirično potrjevala, namreč: da gre za najbolj izrazito kolektivno nezavedno in nadvse javno ustvarjanje, ki – četudi zgolj kot simptom – z vso močjo svojega primitivizma in prepotentnosti neskončno natančno priča o žalostnem in obžalovanja vrednem liku »duha Naroda« v postsocialističnem in povojnem obdobju tukajšnje zgodovine.

¹⁴ Prim.: Arendt (1963).

¹⁵ Z »razumniškim diskurzom« tukaj merim na specifično obliko ekstremne šovinistične govornice »ogroženosti slovenskega naroda«, ki jo je izolirala skupina moških intelektualcev srednje in starejše generacije (filozofi, sociologi, pravniki, novinarji, svečeniki, pisatelji, pesniki, zdravniki, arhitekti...), zbrana okoli ljubljanske *Nove revije*, in sicer zlasti po letu 1992.

2. DOLOČITEV MESTA IZJAVLJANJA: PIVCI

S tretjim revolucionarno-inovativnim elementom »Nočne kronike«, ki je odločilnega analitičnega (tako formalnega kot tudi vsebinskega) pomena, se praviloma srečamo že v prvih stavkih vsake kolumne. To je vprašanje vpeljave »subjekta izjavljanja«, ki ga avtor imenuje »pivci«, oziroma statusa te kolektivite v prvem delu »Nočne kronike«.

Pri prvem delu *Nedelove* »Nočne kronike« gre za novinarsko zvrst, ki bi jo v nasprotju s (s)poročili, ki so v drugem delu, lahko označili za komentar, kolumno ali, boljše, za nekakšno pivsko kroniko. Vendar pa kljub temu, da komentarje piše avtor kronike, se pravi Marjan Skumavc, gre za svojevrstne nekomentarje, ki so prej nekakšna (s)poročila, ki jih avtor pravzaprav »povzema« od nikoder (po navadi brez kakršnega koli navajanja virov). Občasno jih celo navaja, uporablja tehnike citiranja (prim., denimo > 2, 4...). S tem prijemom dobi tekst »Nočne kronike« status kvazi dokumentarca tudi tam, kjer je sicer nedvomno, da gre za eksplicitni avtorjev komentar oziroma za njegovo bolj ali manj dodelano in do brutalnosti pripeljana stališče. Presejnetljivi in odločilni element prvega dela *Nedelove* »Nočne kronike« je ta, da gre dejansko za (s)poročila o tem, kaj izjavlja »resnični« subjekt izjavljanja, ki se razlikuje od avtorja m. s. Tega sam pisec (m. s.) imenuje namreč »pivci«. Skratka, kdor se analitično loteva *Nedelove* »Nočne kronike«, mora že izhodiščno ločiti med piscem kolumne (m. s.) in pa tistimi, ki izjavljajo (pivci), kar pisec v njihovem imenu povzema. In ravno v tej dvojni (samodistančni) formi, ki sta jo avtor ali pa *Nedelo* kot institucija iznašla, se skriva eden od ključev razumevanja »Nočne kronike.«

»Pivci«? Do poskusa odgovora na to vprašanje se bom poskušal prebiti tako, da se bom vprašal:

- a Kdo so pivci?
- b Kakšne so okoliščine, v katerih živijo?
- c Kaj počno?
- č Katere so njihove teme?
- d Kako te teme obdelujejo?

Izhodiščna določitev pivca/pivcev je dvojna. Prvič, tu je njihova eksplicitna in že pregovorna »poštenost« (govoriti o pivcu ali o »poštenem pivcu« (53) je eno in isto), in drugič, gre za »može« (29). m. s. v svojih stvaritvah »Nočnih kronik« pravi tudi, da gre za »pivske brate« (65) (bra-

tovščina), za »šankdelavce«¹⁶, za »može s čašicami v rokah«(33), ki so pravzaprav hudo »občutljive duše« (33). Kolektiviteta »pivci« je torej nekakšna moška bratovščina poštenih, če lahko parafraziram starega Babeufa. Žensk in nepoštenja tukaj zagotovo ni, to je, kot bomo videli, pivcem nekaj absolutno onstranskega! V tem kontekstu je skorajda odveč poudarjati, da v pivski družbi po definiciji ne more biti tujcev, južnjakov in »podobnih tičev«: pivci, moški, poštene in Slovenci, so v klasifikaciji m. s. zgolj sinonimi enega in istega.

Okoliščine? Nobenih dvomov ni, da so to ljubljanski pivci, ki pa so na **dolgočasnem obkroženju**. Problem, s katerim se pivci srečujejo, je, pravi m. s., »ljubljski dolgčas« (20), še več, gre za »dolgčas, ki očitno ubija« (66). V tem dolgočasnem kontekstu poštene slovenske moške pivske bratovščine se namreč »dogaja marsikaj, kar pivcem razžira živce« (49), kar »tare pivce« (18) in jim dela »kar nekaj težav« (18).¹⁷ Shematsko nakazana splošna situiranost pivcev avtorju omogoča zvrst komentiranja, ki se skorajda praviloma začneja takole: v teh dneh je to in to »pivce spravilo v slabo voljo«, jim to in to »gre na živce« (43). Omenjena ogroženost pivskih »živcev« nakazuje, da jim sploh ni vseeno, kaj se dogaja okrog njih, kajti ravno to okolno dogajanje je tisto, kar jih »živcira«. Oni so pravzaprav tista kolektiviteta, ki je hudo »zaskrbljena za šanki« (29)! Prav povezava zaskrbljenosti in tega, kar jim gre na živce, jih poganja na pot značilnega diskurzivnega življenja, ki se nanaša na splošno določeno obkroženje kot »maso zlaganosti in sprenevedanja« (33).

Kaj pivci v kreaciji m. s. počno? Najprej spoznamo, da pitje za pivce sploh ni njihova prva dejavnost. Nato ugotovimo, da je seznam glagolov in glagolskih oblik, ki jih uporablja pivski kreator, sicer dolg, da pa ga je vendarle mogoče povzeti v tehle obrisih. Pivci kot resnični in (kot bomo videli pozneje, celo filozofsko določeni) misleči subjekti se najprej »čudijo« (49), potem ugotavljajo in »na dolgo in široko« (pivski »dolgčas«!) debatirajo. So tisti, ki »razmišljajo za šanki« in imajo pravzaprav zelo »živahne šankovske debate« (17). Pri teh debatah pa se praviloma »krepko razburijo« (58), pogostokrat se »živcirajo«, so »zaskrbljeni« (94), so »hudi«, občasno pa celo »rohnijo« in (po)divjajo (95). Pre-

¹⁶ Na nekem mestu se pojavi celo eksplicitna določitev pivcev kot delavcev: »ob koncu meseca še nam, delavcem, za pijačo zmanjkuje, so hudi za šanki« (67).

¹⁷ Pivcem »gre na živce kup stvari« (72). Ko pa je nekaj narobe, in pogosto je, pivci »hitro treščijo po novi rundi, ki utopi vse skrbi« (57).

prosto povedano, pivci »meljejo tekoče probleme in imajo pač svoje poglede« (57), ali bolj določeno in v zvezi s subjektom/objektom svoje skrbi: pivci »meljejo težave, ki tarejo ves slovenski narod« (91). Še bolj specifično: »pivci marljivo premlevajo tekočo problematiko. Med kozarčki in požirki se vedno najde trenutek za modro misel« (88).

Stavki m. s. se zavoljo tega in zaradi tako rekoč dane pivske *vitae contemplativae* najpogosteje nadaljujejo bistveno aktivneje, bolj dejavno. Denimo: »tudi tokrat pivci imajo precej za povedati in skritizirati« (55). Potemtakem nimamo opraviti s subjektom izjavljanja kar tako, pač pa s kritičnim subjektom posebne vrste. V čem je njegova posebnost? Tri najbolj poudarjene so: najprej ta, da »je pivce strah«, se pravi, da se »bojijo« (30). Ta strah je dvojen: po eni strani gre za to, da je svet, v katerem živijo, pravzaprav poln nevarnosti¹⁸ in da »imajo prav moške, ki zatrjujejo, da je najvarneje za šanki« (60)! Po drugi plati pa gre za strah, na specifičen način povezan z odgovornostjo do prihodnosti in do generacij, ki prihajajo: »Kaj bodo dejali zanamci? Kje so bili zavedni Slovenci devetdesetih?« (46) Poleg tradicionalnega »svetobolnega« (*Weltschmerz*) občutenja, ki ga poznamo iz širših tukajšnjih kulturniško-pisateljsko-razumniških krogov, obstaja pri pivcih še presežno čustvo. Pivci so namreč posebni senzorji: »občutljive pivske duše boleče zaznavajo vsako najmanjšo nepravilnost ali spodrsljaj družbe« (33). Ne samo, da so pivci torej družbena bitja, pač pa **družbena bitja posebne vrste**, bitja namreč, ki premorejo kritično zmožnost, ki jim dobesedno omogoča, da družbo ocenjujejo in merijo po dolgem in počez. So torej nekakšni družbomeri. Družbomerstvo kot **dejavnost posebne družbenega in nacionalnega pomena** (nekakšno mannheimovsko »občutenje« iz prednacističnih časov) pa je vse prej kot preprosta reč. Hudo »teško je biti pivce, vse okoli sebe zaznati, pretehtati in prekomentirati... Pač takšno je poslanstvo...« (21). In tako kot je neskončno to poslanstvo (nanaša se na predmet, določen z »vse okoli sebe«), so neskončni dogodki, ki vedno znova prihajajo: »Pivce za šanki, namreč, jezijo zmeraj nova presenečenja.« (84)

Kakor koli že, šele s tretjim elementom »odprtega poslanstva« (bianko menica pivskega diskurza?), ki stoji na temeljih »kritičnosti« in »svetobolja«, dobimo vsestransko razvito pivsko osebnost, ki je zmožna splošne pivske metodologije: to pa je odpiranje slovenskih žuljev (67). Apriorna pod-

¹⁸ M. s. v enem najeksplicitnejših sestavkov pravi, da je pivce »strah kakšnih veseljakov, ki so jih privlekli z juga, kakšnih mudžahidinov ali bojevnikov ...« (30).

mena avtorjevega pisanja je torej, da pivci že po definiciji »tudi o tem (to pa je lahko kar koli, op. t. κ.) lahko kakšno rečejo« (91). Iz skrbi in zmožnosti, da natančno izmeriš stanje totalitete tistega družbenega, določenega kot »masa zlaganosti in sprenevedanja« (33), se kaj lahko pride do sklepa, ki temelji na taki ali drugačni »ogorčenosti pivcev« (58). In prav to je splošna umeščenost primera pivske govornice, s katerim bomo imeli opraviti v nadaljevanju.

Katere pa so pivske teme oziroma »slovenski žulji«, ki skrbijo pivce in ki jih ti neutrudno odpirajo? Seznam tem je na prvi pogled neskončen. Načeloma je povsem brezčasen in potemtakem odvisen od časovnega pretakanja medijskih dogodkov, ki jih – sodeč po dinamiki obravnave – v glavnem narekujejo elektronski mediji. Dejansko pa se vrti okoli železne logike: **ogroženost slovenstva (slovenskega naroda), (prenizka) nataliteta, južnjaki, »oni od spodaj«, Balkanci, »balkanofilija«, »jugoklateži«, »bitja s pol strešice«, (domači) politiki, »jugosi«, »jugoviči«, rdečkarji, Srbi, Hrvati, Bosanci, zamorci, mafija, Kitajci, gayi, politika... in, seveda, ko vsega zmanjka, so še vedno pri roki ženske.** (Ne glede na to, ali so »domače« ali pa »deklince iz uvoza«). Če bi hotel zelo natančno odgovoriti na vprašanje, katere so pivske teme, potem bi lahko m. s. dejal, da imajo pivci »mračni repertoar pivske debatne problematike« (24), da pa **med najljubše tematike sodijo »debate o balkanizaciji in podobnih trendih«** (84)!

Last but not least, poleg vsega naštetega so pivci tudi **moralna instanca par excellence, nekakšna »vest naroda«**, le da so »čisto iz sebe, ker ne vedo, kateri od težav, ki tarejo naše ljudstvo, bi dajali prednost« (25). Skratka, uvodno predstavitev pivcev lahko sklenemo z ugotovitvijo, da je sicer lepo, vendar pa težko biti pivec, član moške bratovščine strahu in skrbi, kajti treba je »vse okoli sebe zaznati, pretehtati in prokomentirati... Pač takšno je poslanstvo...« (21)! In dobesedno za to pri pivcih, ki jih je ustvaril m. s., tudi gre: **poslanstvo imajo**, mi pa bomo pogledali, kakšno to poslanstvo je. Se pravi, iz katere snovi je narejeno, kam in h komu je namenjeno. Da bi to lahko dognali, se moramo napotiti v zakajeno in s pivskimi hlapi okajeno delavnico, tja, kjer se ustvarja izvirna, domača, klana pivska govornica. Žal pa bomo ob tem morali občasno pogledati pod prste pivskemu *primus inter pares*. V nadaljevanju si bomo najprej panoramsko ogledali najpomembnejše tarče pivske ustvarjalnosti, nato pa poskusili analizirati bogati opus, ki ga je ustvaril m. s.

3. OGROŽENOST IDENTITETE: SLOVENSTVO

Za slovenske pivce je najbolj skrb zbujujoča in hkrati skeleča rana slovenstvo: slovenstvo predvsem kot Slovenstvo z veliko začetnico, torej kot Ideja in Prihodnost (projekt), toda tudi slovenstvo v raznih drugih pojavnih, pritličnih podobah, ki se prav tako napajajo pri konceptu ogroženosti.

Vendar pa bi se zmotil, kdor bi vnaprej in površno domneval, da so pivci tradicionalno militaristično razpoloženi ter da rešitev svojih strahov in skrbi za ogroženo slovenstvo vidijo, denimo, v močnem »vojaškem kompleksu«; prav tako bi se zmotili, če bi mislili, da je slovenstvo (še vedno) ogroženo od zunaj. Slovenski mirovniški sentiment je izginil na ravni staromodne civilne družbe osemdesetih (brž ko »smo« oblikovali »našo državo« in »našo vojsko«) pa je tukaj ta »zastareli sentiment« na delu v še vedno dokaj izvirni podobi. Ogroženost, tista vojaška, s katero najpogosteje mahajo v novocivilno družbenih krogih, je vredna zgolj posmeha. Vprašanje vojaške ogroženosti Slovenije in slovenstva je za pivce nekaj, s čimer je mogoče opraviti že z navadnim cinizmom. Pivce sicer lahko »navduši naša obramba«, vendar pa takoj dodajo, da jih »malo moti preveč strastno zbiranje denarja«. Zakaj pa? »Kdo pa naj nas napade? Na zahodu se bolj ali manj ne zmenijo za nas, Balkancem bomo pa državljanstva podelili, jih posvojili, jih zamorili, pa bo!« (37) Skratka, če je »poslancem in oblastnikom treba še popraviti plače in privilegije, potem je tudi za vojsko treba nakupiti nekaj ton igrač, da bodo imeli šefi na paradah veselje«. (61)¹⁹

Izhodišče kritičnega razpredanja pivcev o ogroženosti Slovenije in slovenstva je drugje. Za svojevrsten izvirni greh, iz katerega praviloma izhaja pri m. s. bratovščina pivcev v svojem kritičnem razglabljanju, bi lahko vzeli trditve, da je »nekdanji notranji minister Igor (verjetno Bavčar, prvi slovenski notranji minister, op. t. k.)..., toliko Balkana navlekel gor in delil za nekaj tolarčkov državljanstvo levo in desno, celo brez osnovnega preverjanja, da **smo res čisto razsuti, brez identitete, narodne zavesti in ponosa, skratka, kruto decentralizirani**« (66)²⁰. Še več, »pravijo pivci, še malo, pa še Slovencev sploh ne bodo več

¹⁹ Naslov v *Nedelu* z dne 4. 4. 1996 se sprašuje: »Kdo so 'nore krave' pri nas in kdo potrebuje bojna letala F-16?«

²⁰ Pri kontekstualni rabi besede »decentralizacija« je mogoče shematsko, a vendar plastično nakazati značilni mehanizem visoke stopnje kreativnosti, ki si jo privošči pivski avtor pri vdihovanju novih pomenov »starim« besedam, in sicer zmeraj v skladu s tekočimi tekstualnimi potrebami.

omenjali, vsaj tam okoli Jesenic in Velenja ne« (50)²¹. Na tej isti, »državlanski« ravni, je tudi **natalitetno-ogrožajoča** trditev, ki značilno hudomušno ugotavlja, da (nas) »skrbi identiteta Kosovcev in nasilje Srbov, sami pa si vlačimo 'na dom' vsemogočo robo, pa je v Tivoliju že več psov kot ljudi« (72). Povedano v vprašalni obliki: »... smo Slovenci res tako **degenerirali** ali morda prestrašeni in obupani?« (47) In konec koncev, čemu vse to? Zdaj, po osamosvojitvi, ko bi to bilo najmanj pričakovati, je, zagotavljajo pivci »in z njimi m. s.« (76), situacija tako kritična, da »uspešni jugoklateži na tv, v teatru in v eliti mesta..., da, tudi že v gospodarstvu in s tem tudi v politiki, samo kažejo, kako se **vrivajo v vse pore našega življenja, spreminjajo našo identiteto, prevzemajo Slovenijo, kar so skušali že pred stoletji, ko so zaradi tega gorele grmade**« (76)²².

V zvezi s tako široko zastavljeno ogroženostjo je tudi ponarodela tematika samomorov, ki so, zagotavlja avtor, »končna slika družbe« (43). Na samomor nanašajoča se diagnoza pravi²³, da pri Slovencih niti po naključju ne gre za samomor kot, denimo, v Iraku, namreč za **nič »agresivnega navzven**«²⁴, ampak za nekaj v bistvu »vase obrnjenega«²⁵. Odgovori na vprašanje, od kod samomori na Slovenskem, so v pivski dikciji nedvoumni: gre za **občutek pritiska, okupiranosti, breznacionalnosti, etnične izgubljenosti in brezponosnosti**, pa se potem izgubljam v drobnjarijah, medsebojnih sporih, ki se tudi kažejo predvsem kot nevoščljivost, zavist, razprtije in s tem praktično nemogoče življenje, in ljudje 'odhajajo', ker preprosto ne zdržijo več, iz protesta, iz obupa, za kazen! (43). Pivci zato protestirajo, saj je neustrezno zganjati »vik in krik za 50 samomorilskih kitov, za 700 Slovencev pa – molk« (41), kot temu

²¹ Jesenice in Velenje sta centra nekdanje slovenske socialistične težke industrije, v katerih je bila glavna delovna sila praviloma uvožena iz južnih območjih nekdanje SFR Jugoslavije.

²² »Gorenje grmad« je oznaka, ki meri na spomin na boje tukajšnjih ljudstev zoper prihajajoče Turke. Grmade so prižgali kot opozorilo, da »Turki prihajajo«. Obenem pa »gorenje grmade« zbuja asociacijo na sežiganje čarovnic.

²³ Zdravniški diskurz sodi med najbolj pogosta orodja, ki jih uporablja m. s. pri svojih stvaritvah, ko postavlja diagnoze in odreja najpogostejše šok-terapije oziroma kirurške posege.

²⁴ Čeprav gre pri ločevanju »agresivnosti navzven« in »navznoter« za prastari koncept, naj mimogrede omenim, da se je v Sloveniji posebej intenzivno in z akribijo s tem ukvarjal pred kratkim umrl sociolog in psiholog dr. Mišo Jezernik. Seveda v njemu posebej ljubi, (po)govorni obliki.

²⁵ Kljub težavam, ki jih pivcem proizvajajo Balkanci in jugosi, je tudi iz njih mogoče potegniti nekaj »pozitivnega«, vsaj na točki samomora: »za šanki upajo, da se bo značaj Slovencev z množico novih 'Slovenaca' popravil vsaj v tej smeri, da bodo nehali z množičnimi samomori pa bodo raje začeli z bolj ekstrovertiranim pristopom in da bodo lahko seveda našli tudi prave tarče« (22). Če dobrohotno odmislimo implicirano (po)vabilo na linč (»prave tarče«!), bi se »po tej plati, pravijo pivci, res malce pobalkanizirali« (22).

pravi naslov »Nočne kronike« *Nedela*. Skratka, samomor kot »končna slika družbe« (43) je nekaj, o čemer so, kot smo videli, že na ravni samodoločitve poklicani razpravljati pivci, saj so, kot smo nakazali, **nacionalni družbomerci posebne, etnične vrste**. Če je osrčje obstoječe družbene problematike na Slovenskem mogoče diagnosticirati s samomorom (»končna slika družbe«) in diagnoza pravi »občutek pritiska, okupiranosti, breznacionalnosti, etnične izgljubljenosti in brezponosnosti«, potem je obenem jasno tudi, da se je nemudoma treba prebiti do ustrezne kurative, torej do nasprotij teh ugotovitev oziroma tega stanja stvari. Na kratko: osvoboditi se je treba občutka pritiska, **doseči osvoboditev, ustrezno, zadovoljivo stanje nacionalnosti, visoko koncentrirano etničnost, »najti se«, ter zlasti vzpostaviti sistematiko ponosa ali nacionalni ponos kot sistem!**

Zato je mogoče tudi reči, da »sedaj, ko je za radost toliko razlogov, ko smo se pridružili Evropi, nikomur od pivcev ni jasno, zakaj potem takšno obešanje okoli vratu Balkancem in Vzhodu. Če smo sposobni in dovolj kulturni, je naša pot na zahod, v Evropo z vsem, gospodarstvom in kulturo« vred (35). Tam, kjer bi najmanj pričakovali kulturo, se v pivskem diskurzu nenadoma pokaže konceptualni izhod kot sintetični odgovor na vprašanje ogroženosti! Nasprotni pol Kulturi, slovenski kulturi, kar je v tem primeru eno in isto, pa je kajpada Ne-kultura, le da ima ta v konkretnih razmerah najpogosteje konkretno ime: **Balkan, Balkanci, balkanščina, jugoklateži, z eno besedo – Ne-kultura!** Eno eksplicitnejših mest iz ustvarjalnega opusa m. s. pravi, da »naš šolski minister črpa šopke balkanskih idej, ki sodijo pač na Balkan, ne pa v Slovenijo. Še več, ravno od tod toliko težav in seveda negacija kulture« (74) na Slovenskem!²⁶ Na začetku omenjenim »poštenosti«²⁷, »značilni slovenski skromnosti« (28) in pregovorni delavnosti (pridnosti) sta za izpolnitev vsebine pivskega koncepta Slovencev kot kulturnega naroda, ki naj iznajde svojo identiteto in se znebi ogroženosti, potrebni še nenasilnost ter, seveda, zavednost²⁸. Neka nočnokroniška obravnava

²⁶ Podobno kot je kultura nasprotni pol Balkanu, delujejo tudi delitve med Zahodom (kultura) in Vzhodom (nekultura) ter še nekatere druge, o katerih več v nadaljevanju.

²⁷ Več o »slovenski poštenosti« in/ali »poštenosti Slovencev« v izjemno iskrenem konceptualnem tekstu vrhunkega slovenskega poznavalca tega področja, rajnega dr. A. Trstenjaka.

²⁸ Poglobljeni pivski prispevek o »slovenski zavednosti« je dok. št. 46 z značilnim naslovom: »Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan«! (46) O tem, da gre pri omenjenem naslovu za strateško pomembno pivsko stališče, priča ne nazadnje tudi to, da je to edini naslov, ki ga avtor uporabi dvakrat, in sicer drugič v dok. št. 88 (»Psom in kadilcem vstop prepovedan«).

pravi: »...nekje v Nemčiji so se do smrti stepli Turki in Kosovci, vendar ni poročil, koliko je bilo med njimi Slovencev« (28)!

Na rob omenjenemu morebitnemu izhodu iz »slovenske zagate« v zvezi z ogroženo identiteto slovenstva, kot jo vidijo pivci, velja dodati, da dostop k izhodu ni mogoč brez nekaterih podmen oziroma brez preventivnih znotrajslovenskih distinkcij. Pivci namreč natančno ločijo med tistimi, ki jim je izhod iz nastale zagate odprt, in pa onimi, za katere to ne velja. Nemara ni naključje, da se ta razlika ujema s tem, kar bi na Hrvaškem neoustaški diskurz imenoval »razlika med velikimi in majhnimi Hrvati«, ali pa tistim, kar je srbski turbonacionalizem v osemdesetih imenoval »poštene Albanci«. ²⁹ Skupaj z »nedokazljivimi svinjarjami«, ki jih izzovejo »bitja s pol strešice«, kot jim pravi avtor, pa to izzveni takole: »Čudno, praksa in dokumentarni dogodki nikogar ne izučé, 'Slovenčki' se še kar navezujejo na jug, na Balkan, na vse, kar po tem vsaj malo zaudarja.« Skratka, razlikovanje med Slovenci (velikimi, pravimi Slovenci) in »Slovenčki« je eno temeljnih kritičnih orodij ne samo na Balkanu (Hrvaška, Srbija...), temveč tudi v rokah slovenske pivske bratovščine pri m. s. Lahko bi rekli: kolikor bolj se morajo pivci distancirati od »Balkana«, »svinjanja« in »bitij s pol strešice«, toliko večje so glede na to razlike med Slovenci in »Slovenčki«. Razlika med »Slovenci« in »Slovenčki« kajpada velja tudi za tukajšnje kulturnike same, saj nekateri med njimi pogostokrat ravnajo za Narod in identiteto slovenstva povsem neustrezno. Ob neki priložnosti so se nekateri »naši kulturniki, zaljubljeni v Balkan in tudi z bogatim članstvom od tam, skušali promovirati v Solunu, pa so jim menda Grki s težavo dopovedali, da naša deželica pač kljub dolgotrnemu znanstvu in srečevanju s Turki in Balkanom ne sodi tja in da naj se raje ozrejo proti Evropi, da nam tudi janičarji in Iztok, ki je rovaril po Bizancu, ne morejo pomagati« (68).

Po drugi strani pa med velike in prave Slovence včasih sodijo celo in predvsem »malčki«: med pivci »temperatura skoči do stropa, ko steče beseda o malčku iz Moravč« (63). Pravzaprav pivci m. s. predvsem v Primožu Peterki³⁰, ki je

²⁹ Prim.: Jalušič in Kuzmanić, »Posilstvo po Albansko« (1989). Sicer pa se Albanci v kreacijah m. s. pojavljajo v treh različicah: kot Albanci, kot Šiptarji ali pa celo - bržčas zato, da ne bi prišlo do pomote - kot oboje: »Albanci (Šiptarji)« pravi dok. št. 94.

³⁰ Primož Peterka je uspešni slovenski smučarski skakalec/letaletec mlajše generacije, ki je v zadnjem tekmovalnem letu osvojil svetovni pokal v tem športu.

»po mnenju pivcev« ena redkih »svetlih točk«, odkrijejo »ponos« in »pokončnost«, torej tudi izhod iz nastale zagate. Namreč, nanj »se kot Slovenci še lahko« ozremo in »rečemo, da smo sposobni nekaj napraviti, da smo to mi! Pametni in korajžni, samostojni, če nam kdo to dopusti«. (75) Slovenske pivce potemtakem vsake kvatre enkrat pozitivno »iz tira spravijo uspehi slovenskih športnikov«, teh uspehov so nadvse veseli ter jih temu ustrezno tudi interpretirajo. »...Športna evforija je prisotna povsod,« pravi nekje m. s. **Slovenci se v zvezi s športnimi uspehi »vedno bolj zavedajo sebe in to tudi poudarjajo, malo nas je, ampak smo od hudiča, je slišati za šanki, štikl Kranjski Janez³¹ pa se spet prebija v vrh lestvice priljubljenih«** (79).

³¹ »Janez, Kranjski Janez« je pesem, z drugačnimi besedili znana tudi pri drugih južno-slovanskih narodih, ki povečuje nacionalnega moškega (tukaj Slovenca) kot Janeza. Zanimivo pri tem je, da sta »Janez, Kranjski Janez« in slovenska himna (»Zdravljica«) postala množično popularna šele v rockovsko-punkovski izvedbi. Šele rockovsko-punkovska forma nacionalne vzvišenosti v osemdesetih in devetdesetih je »prijela množice«. O tem, kaj to utegne pomeniti za »alternativni ponos« tukajšnjih (orto)rockerjev in punkerjev, pa ob tej priložnosti ne bomo razpredali.

4. »KRETENIZEM«, »DEBILNOST« IN »SMEŠNE USTANOVE«

Slovensko identiteto tudi in predvsem ogrožajo tisti, ki »napadajo«, »omalovažujejo« ali kako drugače ogrožajo pivsko ustvarjanje, pivska (s)poročila za javnost v »Nočni kroniki« *Nedela*. Kako se teh – imenujmo jih izhodiščni sovragi – loteva m. s.? Metodološko, in sicer predvsem z željo, da bi kolikor mogoče plastično dokazal, da »razmišljanja in debate pivcev niso ravno nerganje in natolcevanje« (97), temveč da sodijo v resen, profesionalno oblikovan javni (novinarsko-politični) diskurz, kar tudi ustreza mestu objave v osrednjem časopisu slovenskega medijskega prostora – se pravi v *Delu*; s tem avtor nemara brani tudi svoj profesionalni položaj, ponos in čast ter navsezadnje tudi zaposlitev pri *Delu*.

Na operativni ravni, se pravi, pri izpeljavi, je obramba lastnega proizvoda pri m. s., to je pivskega diskurza samega, distinktivna. Opozarja namreč na ključno razliko med slovensko preteklostjo in sedanostjo. Pretekle »buditelje slovenstva«, ugotavlja m. s., »slavimo, še zlasti pa smo jih slavili po osamosvojitvi«. Toda, nadaljuje v kritičnem in pravzaprav retoričnem tonu: »Kako pa je danes?« (2) »Danes smo v vse prej kot zavidljivem položaju **vsi, ki skrbimo za slovenstvo.**« Še več, »**vsak klenejši Slovenec je ksenofob, nacionalist ali kar nacist**« (2). Medtem ko so »na narod misleči Slovenci« pred vojno vendarle dobili vsaj svoje simbolno zadoščenje, pa današnje »**na narod misleče Slovence**« obsojajo le še kot »nacionaliste in šoviniste« ali kot »nekaj podobnega, gnilega in za v arest zrelega« (46). V horizontu hamletovske dileme »biti ali ne biti slovenskega naroda« se seveda povsem legitimno zastavlja tole vprašanje: »Kaj bodo dejali zanamci? Kje so bili zavedni Slovenci devetdesetih?« (46)

Kot naslednji logični diskurzivni korak pivskega avtorja lahko navedemo odkritje, da so tisti, ki »toliko omenjajo rasizem, šovinizem in druge družbene nevarnosti«, po navadi tesno povezani ali prikrivajo svojo povezanost s »kakšnim gibanjem za 'drugačne enakopravne' in so zagovorniki kakšnih podobnih fraz« (88). Vsi tisti, ki so torej tako ali drugače povezani s kakšnim »gibanjem za 'drugačne enakopravne' in so zagovorniki kakšnih podobnih fraz«, pa so v pivski govorici uvrščeni pod oznako »**kretenizem in debilnost**« (88), njihovo dejavnost pa pivci temu ustrezno tudi obravnavajo. Skrajno skrb zbujujoči položaj slovenskega naroda, na katerega profesionalno opozarja pivski avtor, se v bistvu

ponavlja in zdi se, kot da »imamo smolo« ali pa da, »nas vedno nekdo 'nateguje'«. Ali »smo res mi na tistih ovčjih plakatih (50)«?³² Kako je sploh mogoče, se sprašuje m. s., pozabiti na vojno zoper JLA, na »borce za južne meje«, ter dodaja: »Je vse pozabljeno ali pa je bilo to samo za to, da se bomo še bolj zbratili in vse skupaj prelepili s plakati z ovcami ter pripravili dobrodošlice volkovom?« (81) »Pa nam neke smešne ustanove očitajo nestrpnost, ja, nasprotno,« pravijo pri m. s. pivci, »naši udje se očitno kar tresejo od nestrpnosti po ponovnem bratstvu, nihče pa ne pojasni, čemu smo se ga potem nacejali ob plebiscitu, osvoboditvi« (33). V kontekstu »enakosti in pravičnosti« pa pivce občasno posebej »razbesni dama iz Helsinkov³³, ki je razložila, kako grdi in odurni smo Slovenci do Balkancev, kako jih zatiramo in jim ne damo živeti« (58). Včasih pa določene zvrsti slovenstvo ogrožajočega pisanja pivce kar »poberejo«, še zlasti tisto »pisarjenje, ki kritizira 'kroniko'« (76). Avtorjevi pivci še zlasti zamerijo tudi tukajšnjim kulturnikom, med katerimi so tudi taki, ki pivce občasno karajo, češ da se neustrezno vedejo. Pri odgovoru kulturnikom so pivci kar se da izvorni: ko je na »pred kratkim očiščeno in pobeljeno steno Bavarca (javni prostor v Ljubljani, op. t. k.) mladec napisal svoje ime, milo zveneče in na počitniško aktualni jug spominjajoče«, kar je bilo kmalu prepleskano, so možje »za šanki plačali nekaj grafitarjev, da so ljubeznivejše hitro napisali, tudi državljana³⁴ so našli, da je napisal 'volim te', da kulturniki vidijo, kako nismo nestrpni« (87).

Ko avtor v tem tonu in kontekstu komentira izide slovenskih parlamentarnih volitev novembra 1996, resignirano ugotavlja, da je »z odra ljudstvo (slovensko, op. t. k.) izločilo pravzaprav vse protibalkance, vse, ki so se vsaj malo 'slovensko obnašali' ali vsaj tako govorili« (53). »In zakaj je tako?« se sprašuje. »Nekateri pravijo, da je narod pač opravil z nacionalizmom, da smo se res združili tudi s 'Slovenci',«³⁵ drugi, ki so – kot bomo videli v nadaljevanju – veliko bližje avtorjevi kreativni poziciji, pa menijo, »da so slednji vzeli vajeti v roke in da so naši popustili« (53).

³⁴ To je le ena od možnih denunciacij koncepta »državljan« in »državljanstva«. Državljan je v pivskem diskurzu seveda predvsem tisti/tisto »bitje s pol strešice«, ki je »pre-poceni« (za »nekaj fičnikov« ali »nekaj tolarčkov«) prišlo do državljanstva. Iz izjave, da je »sam notranji minister omenil, da smo Slovenci kulturni narod in da ga torej nas ni strah, državljani Slovenije...« (30), je jasna tudi distinkcija: eno so Slovenci, ki so kulturni (»kulturni narod«), drugo pa so državljani, ki so nekulturni in se jih je bodisi treba bati, jih izgnati ali pa nasilno obratovati z njimi, kot bomo videli pozneje. »Bitje s pol strešice« pomeni južnega Neslovenca, ki se mu priimek konča na »i-č«, medtem ko so »bitja s celo strešico« Slovenci, katerim se priimek konča na »i-č«. »Strešica« v slovenščini pomeni streho na hiši, od koder izhaja vsaj dvojen pomen. Prvič, imeti pol strešice lahko jezikovno-ideološko pomeni nekoga, ki nima strehe nad glavo (denimo, brezdomca, begunca...), ali pa celo nekoga, ki mu »niso-vsi-doma«, v smislu, da je v njegovi glavi »nekaj narobe«.

³⁵ »Slovenci« v narekovajih praviloma pomenijo južne Neslovence, ki so po zakoniti poti prišli do slovenskega državljanstva.

³² Gre za plakate, ki govorijo o »vseh različnih« in »vseh enakopravnih«, ki jih je v Sloveniji promovirala Liberalno-demokratska stranka, so pa bili del širše anti-senofobične kampanje, ki jo je spodbudila in tudi materialno podprla Evropska skupnost.

³³ Kritična ost avtorja meri na tukašnjo aktivistko na področju človekovih pravic.

5. »TUJCI«, »JUŽNJAKI« IN JUGOSLAVIJA

O čem pivci najpogosteje preudarjajo in govorijo? Seveda o tem, kaj najbolj ogroža identiteto slovenstva in kaj jih skrbi, ko se oddaljijo od že omenjenih nadvse »varnih šankov«. **Med daleč najpogostejše teme sodijo tiste, ki merijo na tujce**³⁶ (na tujce doma in v tujini), na tujino (različno opredeljeno) ter na Slovence in Slovenijo. Pri tem pa je »razlika« oziroma različnost v prikazovanju dveh parov entitet (tujina-domačnost, tujci-domačini...) pravzaprav obenem notranje gonilo in gorivo diskurza pivske bratovščine nasploh.

Kdo so tujci »osebnostno«? To so tisti, odgovarja m. s. v imenu bratovščine slovenskih pivcev, ki nosijo »črne usnjene jakne«, in pa tisti, ki se »pogovarjajo v lastnem jeziku« (8), ki pa ni slovenski.³⁷ In ti tujci so nevarni. O tem govori tudi podatek, da imajo svoje skrivnostne in nadvse nevarne načrte. »Kaj bo šele,« poroča m. s. s pivske seanse, »ko se bodo pošteno razmahnil, se prešteli in začeli s strankami, manjšinami in končno krajinami.« (4, 6) »Nekje pod Fruško goro so celo Srbi pred dnevi pripravili kongres o Srbijancih v Sloveniji, pa kot pravijo pivci, nič ni slišati, da bi jih skušali morda zvabiti nazaj, domov pod rodni krov, bolj so menda debatirali, kaj storiti s Slovenci, ki 'smetajo' tam v Sloveniji.« (35) Pravzaprav se tu in tam celo že govori o »ustanovitvi srbske zajednice v Sloveniji« (6)!

Pivci prav tako licitirajo, kateri tujci so v Sloveniji (naj)nevarnejši. To določajo tako, da tehtajo (družbomertvo!), ali je v Sloveniji morebiti več Srbov, Albancev, Makedoncev, Hrvatov ali, denimo, muslimanov (6), **torej glede na kvantiteto, na številčnost »tujega elementa«**.³⁸ Pivsko opredeljena nevarnost se torej določa po tem, koga (katerih tujcev) je številčno več. Drugače povedano, **sama materialna, fizična navzočnost tujcev je ogrožajoča**, in kolikor več jih je, toliko nevarnejši so – pivci in Slovenci oziroma slovenska identiteta pa toliko bolj ogroženi. Vrh vse-

³⁶ Raba pojma tujci v pomenu, ki je blizu tukajšnjemu pivskemu, se na Slovenskem pojavi šele z osamosvojitvijo, ko s kategorijo tujci poimenujejo predvsem nezaželeno iz nekdanje Jugoslavije ali »bitja s pol strešice«, kot jim ljubkavalno pravi m. s. Pojem tujci se, denimo, nanaša na Nemce, Avstrijce, Angleže... zgolj na državljanski ravni, ne pa na civilnodružbeni, kulturni in etnični kot tukaj.

³⁷ Motil bi se, kdor bi pri »tujem« jeziku imel v mislih, denimo, nemščino ali angleščino. Še manj srbščino, hrvaščino... Tukaj gre vedno – s tem se bomo srečali pozneje – za sintetični jezikovni izdelek pivcev, ki se imenuje »balkanščina« (36).

³⁸ Čeprav »tujci« v pivski govorici pomenijo predvsem Bosance, pa pod to oznako sodi tudi še marsikaj drugega. Zunaj Slovenije so to poleg Bosancev, denimo, še: »zagrenjeni guslarji« (9), »polblazni islamski teroristi« (11)... Vsekakor pa vse tisto, kar je bodisi geokulturno vzhodnjaško ali južnjaško glede na Slovenijo.

ga je treba vedeti (če govorimo o Sloveniji), da »ni več kaj prodati, saj so vsaj lokale in boljše lokacije zanje že kupili veseljaki z juga, novi državljani, ki jih zdaj tudi že oddajajo v najem Slovincem« (93).³⁹ Ogroženost pivcev pa lahko prileti tudi iz kake druge smeri. Denimo, v poletnih dneh utegne biti za pivce velikanski problem, če Hrvati pripravijo »turistično akcijo na Prešernu«⁴⁰, če se tam »valja balon s šahovnico« ali pa če neki tujci »prepevajo dalmatinske« (92). Razlog je bržkone ta, da je »verjetno ljubki Igor (Bavčar, prvi slovenski notranji minister, sedaj minister za evropske zadeve, op. t. k.) prestavil mejne prehode na Kongresni trg« (92).⁴¹

Ko pivci govorijo o tistih z juga, praviloma mislijo na »jugoklateže« (76), torej »fante«, deklic ni od nikoder.⁴² In kako te južnjake lahko prepoznate? **»Vsak od njih besno rad nosi s seboj kakšen kos železja, če že ne pištole, vsaj bokser ali nož. Tudi to naj bi sodilo k njihovi drugačnosti, k etnični posebnosti.«** (32) Pivcev je tako kot vseh drugih Slovincem seveda »strah veseljakov, ki so jih privlekli z juga« (30). Saj gre za osebkke, ki poleg oboroženosti spuščajo **»čudne glasove in rjojenje med vrtički ob Zaloški«** (31)! In to velja tako za južnjake, »mudžahide«, »muslimane«, »bojovnike«, Hrvate, »Šiptarje«, Srbe, Bosance, Jugose, **»pse balkanske pasme«** (4)), za »modrece z juga«, »tiste od dol« (3), »svojat« (4) ali kratko malo za vso do konca depersonalizirano in dehumanizirano **»robo« z juga**.⁴³ Južnjaki⁴⁴ so po pravilu tudi tisti, ki »onečaščajo«. Saj so se, denimo, »nedaleč od stopnišča Frančiškanske cerkve krivili štirje možje, kazali svoje etnične značilnosti in tiče, kričali in se krohotali in se vlekli zanje in se sploh nesmrtno zabavali...« (25). Poleg teh običnih problemov ogroženosti slovenstva se težave z »onimi od spodaj« kažejo tudi na bolj pritlikavih ravneh. Problem, recimo, postajajo tudi

³⁹ Dok. št. 93 ima naslov: »V Sloveniji tako in tako ni več kaj prodati...«

⁴⁰ Prešeren velja za največjega slovenskega (romantičnega in nasploh) pesnika in po njem se imenuje eden najlepših trgov v Ljubljani. Prešernova »Zdravljica« iz prve polovice 19. st. je današnja slovenska državna himna.

⁴¹ Tukaj gre za očitek politikom nasploh, da so nesposobni v primerjavi z agresivno politiko Tudmanovega postfašističnega režima na Hrvaškem, ki bo imela kmalu (če že nima) svojo mejo sredi Ljubljane, skratka, okupirala in izničila Slovenijo. Kongresni trg je namreč osrednji ljubljanski trg, na katerem so se zgodile vse velike političnozgodovinske in ideološke manifestacije Slovincem xx. stoletja.

⁴² Kolikor se le-te sploh pojavijo, potem je to v funkciji »kurb« ali »artistk« ter »Ukrajink«.

⁴³ V pivski govorici se »oni od spodaj« imenujejo tudi **»vsemogoča roba«**, ki jo nekateri »vlečejo na dom« (72).

⁴⁴ Zgornje določbe iz opusa m. s. se v glavnem ne nanašajo na Rome, ki se jim avtor v glavnem izogiba. Z njimi se ukvarja v krajšem preventivnem razglabljanju v dokumentu št. 82.

križanke, »v katerih se pojavlja čedalje več južnih pesnikov, pisateljev, rek, znanstvenikov itd. Se za tem kaj skriva, gre za kakšne balkanske usmeritve, se sprašujejo pivci?« (25)

Pivci bi se pravzaprav najrajši popolnoma (iščejo **do-končno rešitev**) znebili vsega, kar je kakor koli povezano z nekdanjo Jugoslavijo in Jugoslovani («Jugosi«, »Jugovi-ći«...), saj se še vedno spomnijo celo takega mučenja, ko so »moralni nekoč kot pubertetni hoditi v delovne brigade večinoma delat majhne Jugoslovane« (33). Sedaj pa, ko je nastala samostojna Republika Slovenija, jih zelo močno skeli »obljubljeno vnovično bratstvo in enotnost z nekdanjimi Jugoslovani« (31)⁴⁵. Če je soditi po medijih, se zdi, kot da se nič ni spremenilo. «Prva stran osrednjih glasil je bila v zadnjih dneh polnejša vesti iz BiH, ZRJ, Izraela, od povsod, da je celo za našo železnico skorajda zmanjkalo prostora.»⁴⁶ (34) Pivci bi najrajši videli, da **iz teh delov sveta ni nikakršnih informacij**. Pravzaprav, kaj Slovenija sploh še ima s temi?⁴⁷ Pa tudi če ima, je jasno tole: »... po pisanju nekaterih naj bi bili ponosni, da smo v kriznih časih z orožjem pomagali Hrvatom in Bosancem.« (28) Pa kaj imamo od tega, se sprašujejo pivci in »ugotavljajo, da so nam ti res zelo hvaležni, eni nam hočejo po svoje prikrojiti mejo in nam zmanjšati ozemlje⁴⁸, drugi so nam pa svoje ljudi pustili tu, da ne bo težav z delavci ob naši nizki nataliteti...« (28). In kaj bi, denimo, s takimi patroni, kot so Srbi: »Imeli so mitinge resnice, zdaj demonstrirajo in kričijo, da je Beograd svet, mirni in srečni so bili le, ko so klali, posiljevali in ropali po BiH. Čudno, pravijo (pivci, op. t. k.), takrat niso nič protestirali, proti nikomur. Vesel narod, menijo...« (68) Podobno je tudi s drugimi **»veseljaki, ki so jih privlekli z juga, mudžahidi ali bojovniki...«** (30). Pivci se resno sprašujejo, zakaj se »bratimo z vsemi, tudi najbolj krvavimi Balkanci in z vsemi jugoidejami«.

Na paradigmatško drugi, zahodni strani »tujstva« so »Nemci«, ki jih pivci vidijo takole: »Kljub stoletnemu tlačanstvu Nemcem smo se jih z osvoboditvijo mirno znebili,

⁴⁵ Nasploš se «pivci sprašujejo, kaj je z zahtevmi EU po bratstvu z bivšimi republikami Jugoslavije in kakšno je to pogojevanje, na katerega tako ostro odgovarjajo tako Makedonci kot sosed Franjo...« (mišljen je Tudman, op. t. k.) (34).

⁴⁶ Kljub temu, denimo, da so vsi svetovni mediji bili prenapolnjeni z dogodki »z Balkana« (vojna v Bosni...) in da so slovenski te zgolj povzemali, se kot neskončen refren pri m. s. pojavlja stavek: »Kaj smo storili medijem, da nas tako strastno zapirajo z informacijami o Albaniji, Srbiji in BiH?« (73).

⁴⁷ »Na jugu ga tako lomijo... ne morejo iz svoje kože...«, pivci pa se »privoščljivo hahljajo ob ropu naših poslovnežev nekje v Bosni« (17).

⁴⁸ »Hrvati (se) pokakajo po nas in glede na naše 'ostre' odzive imajo očitno prav.« Veseli bodimo, da »nam ne postavijo meje kje na Viču, kot se 'obnašamo'«. (57)

jih pozabili in z novimi rodovi celo zasovražili ter vzljubili južne brate. Nanje smo se v nekaj desetletjih tako navezali, da nas nič ni odvezalo od njih, niti plebiscit ne...« (18) Nemci in nemški jezik se sicer večkrat pojavita v pivskih kronikah, vendar pa nikoli tako konkretno kot v povezavi s Slovenijo, brezposelnostjo in seveda južnjaki kot tistimi, ki odžirajo delovna mesta Slovencem. Pri m. s. pivci tako le modrujejo: »Nekateri (pivci, op. t. k.) so se spomnili obletnice Adijevega (Adolfa Hitlerja, op. t. k.) rojstva in smrti in menili, da je dobro reševal probleme brezposelnosti, drugi so pogreli stari štos, da bi spet lahko pripravili natečaj za najboljšega okupatorja, pri katerem pa ali smo prebutasti ali pa res nimamo srečne roke, nikoli se nam ne posreči, pravijo.« (86) Kakor koli že, zdaj je situacija tako kritična, da »uspešni jugoklateži na tv, v teatru in v eliti mesta..., da, tudi že v gospodarstvu in s tem tudi v politiki, samo kažejo, kako se vrivajo v vse pore našega življenja, spreminjajo našo identiteto, prevzemajo Slovenijo, kar so skušali že pred stoletji, ko so zaradi tega gorele grmade« (76).

V končni analizi se južnjaki še najbolj približujejo oznaki »južnjaški tatovi«, s temi pa ne gre ravnati v rokavicah. Pivci kot izraziti radikalcı svetujejo, da v ureditvi, ki bi jo oni projektirali in izvajali, taki »lopovi ne bi hodili v 'hotele', ampak v prave zapore in na vzgojno prisilno delo«. Še več, pivska diagnoza in terapija sta nedvomni in spominjata na tisto waynovsko iz ameriških kavbojk: »Premalo jih mlatijo, zlasti mladince...« (Vse 39.) Treba jih je torej »mlatiti«, obdelovati/kulturirati, če je treba, tudi z uporabo sile! Značilen naslov s tem v zvezi pa pravi takole: »Ob zaporni kazni naj bo še obvezno delo.« (96)

Kot posledek tujstvu naj omenim še kulinarično posebnost – tisto, povezano s Kitajci: »V Hongkong so vkorakali kitajski vojaki,« pravijo pivci, »v Ljubljano pa Kitajci z restavracijami in svojimi kuhinjami.« (95) Še več: »Kitajcev je že kar precej in vedno več, pa kaj hočemo, če smo kulturna in možganska greznica, zakaj ne bi bili še rasna. Narodna zavest in pripadnost je tako ali tako že sramota in nekakšna motnja v komunikaciji. Pravijo, da je zadnja ovira padla s posvojitvijo hokejskega zamorca...«⁴⁹ (75)

⁴⁹ V Sloveniji je hokej tradicionalno popularna športna panoga, ki se čedalje bolj razvija glede na konkurenčno okolje. Tukajšnjim rasistom je bilo neznosno, da bi črncem imel slovensko državljanstvo.

6. »BALKANSKI STVORČKI«, »BITJA S POL STREŠICE« IN »ODVZEM DRŽAVLJANJSTVA«

Iz pivskih kreacij »Nočne kronike« *Nedela* nedvomno izhaja, da se besedi Balkan in Balkanci (balkanci) v kronikah m. s. pojavljata ne le kot nasprotje kulturi, pač pa imata tudi povsem nečloveške konotacije (dehumanizacija). Pogostokrat sta obe besedi pravzaprav odločilna sestavina umazanije in svinjarije. **»Če je svinjarija, ... zlasti še nedokazljiva svinjarija, menijo pivci, dregneš, pa najdeš bitje s pol strešice, kakšen gnojen ostanek partije ali že česa, v glavnem kakšen balkanski stvorček.«** (45) Če kdor koli, torej tudi »Ne-balkanec«, naredi kaj »narobe«, če stori nekakšno »svinjarijo«, je to ne glede na okoliščine *per definitionem* povezano z **Balkanom**. Denimo, kot smo že nakazali, če »naš šolski minister« kaj ušpiči, mu takoj prileti pivski očitek, da »minister črpa šopke balkanskih idej, ki sodijo pač na Balkan, ne pa v Slovenijo«. (74) Poleg »svinjanja« in »umazanije« ter »balkanskih spak« (95) se določitve Balkana pri m. s. trdovratno drži še pregovorno znana in značilna **higienična poteza**⁵⁰: »smrad« oziroma »zaudarjanje«. Tako v neki silno prikupni kolumni pivski avtor govori o »rahlo gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu« (67). Pravzaprav **»vse bolj zaudarja po balkanstvu tu in tam«** (64), se pravi, tako na Balkanu kot v Sloveniji, ki pa na Balkan kajpada po definiciji nikakor ne sodi. Mar se beg iz tega smradu in zaudarjanja v dišave kulturne Evrope oziroma »evropske kulture« ne kaže kot nujnost, mar iz tega ne izhaja naravno tudi tole pivsko vprašanje: »Kdo nas hoče spečati oziroma prodati nazaj Balkanu?« (57) In še nekaj je povezano z Balkanom: **»akcija«**, **»nož«** in **»psovke«**, saj so to »srboriti in nervozni, za 'akcijo' pripravljene možje z balkanskimi psovkami na jeziku« (85).

Zadeve v zvezi z »Balkanom in balkanofilstvom« pravzaprav postajajo čedalje neznosnejše. Vse je polno balkanščine, mediji celo »poročajo o Beogradu kar v originalu, balkanščini (jezik!, op. т. к.), in s tako prevzetostjo, kot da smo še vedno ali pa že spet ista družinica« (55). Pa ne samo to, »iz vseh medijev in prireditev nas pozdravljajo in poučujejo balkanski mojstri – od estrade, popa do teatra

⁵⁰ Pravim »pregovorno znana«, čeprav v času, ko živimo in ki je prepoln različnih rehabilitacij fašizma in nacizma, sploh ni več samoumevno, da današnji bralec ve tudi to, da so nacisti, preden so v plinskih sežigalnicah v koncentracijskih taboriščih dokončno uničili Jude ravno z razlagami, da Judje »smrdijo« in so »umazani«, pripravljali teren za »nebolečo« in »dokončno rešitev judovskega vprašanja«.

in televizije⁵¹ in časopisnih stolpcev« (53). Balkanci so »bodisi avtorji bodisi predmet obravnave«. In kar je posebej pomembno, Balkanci so »predmet obravnave seveda, tudi kriminala« (53). Osrednje vprašanje, ki ga pivci »tuhtajo, je, ali ima **jugomozeg že tolikšno oblast v Sloveniji** ali se je toliko naših izvoljencev že prodalo, da bomo res že v zelo kratkem času spet Balkan, še bolj zbrateni kot nekoč, ali nam res ne bo uspelo ostati niti predsoba bodisi Balkana ali Evrope, bodo otroci spet začeli vaditi cirilico in bodo po naših mestih in vasicah pognale džamije in 'popovina'«? (85)

Nakazana balkanska forma je obenem tako prožna, da poleg medijev lahko zajame tudi politiko in, denimo, počestniško kulturo. Tako dobimo tudi dva pivska izdelka: eden pravi, da se »ena od strank te dni pojavlja z geslom 'Združeni' in pivci z grozo menijo, da gre za vnovično združenje z Balkanom« (48)⁵², in drugi, da so se »na Tromostovju navdušili nad glasbo in nad pevcem, ki je z 'mekanim L' prepeval o Sloveniji, obljubljeni deželi« (53). In ravno balkanofili »vlačijo k nam z juga razne vedeževalce in čarovnike«. »Skrbe za **balkanski melos** in v dvorane zablajajo vse, kar balkansko razmišlja in čuti, da naši 'pevači' kar debelo gledajo in nimajo komu 'špilat'.« In razumljivo, takim potezam cela »**stotnija balkanskega intelektualnega trusta**, navdušeno aplavdira« (23)⁵³. Skratka, ne samo na slovenski intelektualni, medijski, kulinarčni sceni⁵⁴, opozarjajo pivci, temveč **tudi na politični sceni vladata »balkanofilija in jugoviči**«, in sicer tako močno, da so se pivci pri kandidiranju za predsednika iz protesta sami od-

⁵¹ Slovenski jezik je splošna težava pivcev, sploh pa tisti na tv postajah. Nekoč je imel na kanalu A sarajevski umetnik intervju v zvezi s tamkajšnjo vojno morijo, ki, po pivskih debatah sodeč, ni bil pravilno preveden v slovenščino. Prevajalec namreč »v podnapisih nikakor ni našel primernih slovenskih besed za njegove 'j...mti', j... vas, da vas j... tristo puta«, možje za šanki pa menijo, da imamo prav za te reči Slovenci kar lepo število izrazov in koga jih je sram, da se skriva...« (89).

⁵² Antikomunizem, ki se v pivskem diskurzu najpogosteje pojavlja v obliki napadov m. s. na Združeno listo socialnih demokratov (stranka prenovljenih komunistov), je sicer simbolno izjemno pomembna tema, vendar pa količinsko ni pomembnejše zastopana. Naj navedem le nekaj značilnejših primerov: ob tobačnem zakonu so se pivci »spomnili, da gre pač za klasično rdečo demokracijo« (55): »Optimisti menijo, da se bodo pojavili lokali z napisi 'Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan' (46)2. Kadilski zakon (zoper Združeno listo, seveda) m. s. takole komentira: v teh krajih »bo prišlo po teh ukrepih do prave epidemije zdravja in šefi bodo lahko Klinični center predelali v diskače ali pa morda v stanovanjsko sosesko za nekaj novih vlakov svojih z Balkana uvoženih volilcev« (57).

⁵³ »Vedeževanje in zdravljenje po televiziji in radiu... poteka tudi v srbščini, ali kdo ve v kakšnem od balkanskih jezikov,« poroča m. s. Slovenci so bili tolikokrat »nategnjeni«, da so obupali in se »začeli obračati na čarovnike, goljufe, južne nategone in vzhodne znanstvenike« (19).

⁵⁴ **Balkanci ogrožajo slovensko kulinariko in gastronomijo**, saj nihče ne skrbi za »gostilniško tradicijo«. »Tako so vse 'ferderbali' in naredili iz njih (iz »domačih oštarij«, op. t. k.) nekakšne mednarodne ali pa kar balkanske spake.« (95)

ločili in »že iščejo kandidate za očeta (verjetno naroda, op. t. κ.), eni po Fužinah in Štepanjcu, drugi, radikalnejši, pa so se odpravili v zoo« (43). Tudi na lokalni ravni (»ožja« pivska domovina), se pravi v Ljubljani, ni nič boljše. »Ljubljanski župan je navdušeno pozdravil idejo o gradnji nekakšne Arabske hiše in tako nakazal, da bi bogastvo balkanskega bratstva⁵⁵, ki je vse vidnejše, še razširil tja na Orient.« (33)

Pivci so pogosto zgroženi tudi nad tem, da vsaki »robi« dovolimo, da pride od vsepovsod. Tako se m. s. z vidnim obžalovanjem spomni štajerskega primera, ko je gostilničar na napisu nad vrati »namesto kadilcev omenil Balkance in so ga skoraj zaprli« (88). Zdaj se je nekaj podobnega ponovilo, le da je »imel neki slovenski oštir enak napis za Srbe« (88). Komentar? Pregovorno preprost je: tiste, ki so člani »kakšnega gibanja za 'drugačne enakopravne' in zagovorniki še kakšnih podobnih fraz« m. s. opremi s »kretenizmom in debilnostjo« (88).

Zatorej se usodno pivsko vprašanje ravna po znanem reku – vedno se vrača v enak položaj: »Kdo nas hoče spečati oziroma prodati nazaj Balkanu?« (57) A se je na ozadju nekega ekscesnega dogodka oblikoval tudi dokaj preprost odgovor na to vprašanje. Pivci se, pravi m. s., sprašujejo: »**Zakaj so dovoljena dvojna državljanstva in zakaj mora biti lopov obravnavan ravno po slovenskem, če bi ga lahko poslali domov v njegovo 'prvo' domovino, pa naj tam počne, kar hoče ali zna?**« (48) S temo tujcev/tujstva je torej tesno povezana tudi ponarodela tema »državljanstvo« – v jeziku m. s. »**odvzem državljanstva**«. Pivsko rečeno, imamo situacijo, ko »**si je kdo kupil ali pa kar ukradel pol**

⁵⁵ Vsaka taka pivska opredelitev ima seveda dva (avtorska) konca, ki ju je mogoče videti na številnih mestih »Nočne kronike« in med katerimi je drugi del veliko zanimivejši in tudi povednejši. Take značilne dvojne opredelitve so »zagrenjeni guslarji«, »posrani mir«, »solzne posiljenke« (9) in pd. Napetost med dvema deloma stavka, med dvema besedama je vedno taka, da druga beseda obrne pomen prve, na prvi pogled opredeljujoče določitve. Spodrsrlaj pričakujočega pomena *Nedelo* doseže na način, ki ga poznamo iz »logike vica«, kjer se kulminacijski (nepričakovanega, zato tudi pivsko smešnega) obrat zgodi na koncu. Med nočnokroniško kolumno m. s. kar mrgoli takega duhovičenja. Med bolj izrazite kazalce omenjenega sprevračanja sodi tudi kombinacija besed »modrec« in »jug«. Seveda se ta glasi »modrec z juga« (12), nastopa pa v kontekstu »tistih«, ki Slovence vedno »nategnejo«. In ravno v tem primeru je povsem jasno tole: če gre za modreca z »juga«, to že po (pivski) definiciji pomeni, da že najminimalnejša doza »južnjaškosti« (ki jo seveda vedno določajo »severnjaki«!) še tako velikega modreca opredeli ravno nasprotno. Opraviti torej nimamo z modrostjo, pač pa kvečjemu s sleparstvom. Zato modrec z Juga ni nič drugega kot nekakšen umetniško-pivski prevod besede slepar. To, da je slepar po definiciji nekdo, ki prihaja z juga, pa s tem prijemom postane »objektivno dejstvo«, pritiklina besede same, ki nima nič opraviti ne s pivcem ne z m. s., kaj šele z ljubljanskim *Nedelom*. Vseeno pa se raba oznake modrec tukaj ne ustavi. Njene negativne posameznosti, kot bomo videli, bodo deležni še politiki ter celo »slovenski razumniki«.

strešice« (76). Osnovni problem v zvezi s tem je pravzaprav, da so se »zoprneži spomnili tudi zakona o državljanstvu...« (56), ter v tem, da je za »majhne cekine« »podeljeno« preveč državljanstev. V značilno strpnem pivskem diskurzu to izzveni takole: »Te dni bodo Zairci po zgledu Slovencev začeli deliti državljanstvo Tutsijem in Hutujcem po osem kovačev in bosta odslej tam mir in bratstvo (55)!« Eksplicitno stališče pivcev je: »...**naj gredo dol z vso prt-ljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj... Sploh pa, kaj nas briga, tudi za nas nihče ne skrbi.**« (39) Ali kot neposreden nasvet oblastem: slovenske oblasti »**naj preganjajo nasilneže in lopove, razgrajače in sitneže, ki se klatijo po Ljubljani in vedrijo v prehodnem domu po celo večnost, čeprav se vsa Juga na široko usti, kako lepo uspeva mirovni proces in kako se lahko domorodci vračajo v svoje kraje: Če je že govor o organiziranem kriminalu, bi veljalo bolj pobrskati po teh bolj nevarnih sferah in večkrat uporabiti varnostni ukrep – odstranitev.**« (20)

7. BOSANCI, MUSLIMANI IN ISLAM

»Bratski kolegi v Bosni« (11) ali Bosanci so ravno tako stara in nemara ena najbolj skelečih pivskih ran, kar jih je. Najbolj sintetična podoba pivskega diskurza – to je eden vrhov tega ustvarjalnega izdelka na »bosanskem področju« – upošteva še **eksplicitno rasistični element** v tradicionalnem (samo)razumevanju. Ta se pojavi tam, kjer pri m. s. na skupni sliki (dogodek je iz Tuzle) hkrati nastopijo v značilno kulturno-umetniški skupnosti »kurbe, domorodci in zamorci« (7)! Dobro je, da so končno »odpravili pretočno balkansko greznico z vizumi za državljane BiH« (39), pravi m. s.. Ja, dodaja, »naj gredo dol z vso prtljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj« (39). Kaj hočejo, saj jih pivsko umevanje tako ali tako obravnava kot **mrčes in golazen, kot jato ali kot krdelo**. Ko m. s. ob neki priložnosti govori o tem, kako so »Mehmedalija, Nuris in Brusli« napadli Jožeta in Marijo, konča s tem, da je »Jože našel motorno žago, jo vžgal in pregnal krdelo iz hiše« (33)!

Pivci ravno tako ne razumejo »Školčeve⁵⁶ delegacije, (ki) je tekla v BiH, da bi se dogovorila za boljšo prehodnost meje« z Bosanci. Saj je s tem mogoče doseči le to, da bo v Slovenijo prišla nova »jata brezposelnih in napol lačnih delavcev..., ki so pred nedavnim postali Slovenci. Njihovi brezposelni bodo prihajali k nam ali kaj...« (33) Ob genocidu in vojni v Bosni pa pivci premorejo sarkazem, saj se »ob mirovnem procesu v Sarajevu malce zlobno hahljajo...« (22) Kako se naj *per definitionem* nekulturni Bosanci in siceršnji »Balkančki« sploh sporazumejo v svoji »balkanščini« in splošni nekulturnosti?

In če je tako, kot pravi m. s., kako naj sploh dojamemo to, da nekateri slovenski politiki pogosto odhajajo v Bosno? Mar slovenska »pot v Evropo vodi čez Orient«? (33) Kaj narediti z narodom in njegovimi predstavniki, ki so »iz BiH ...izgnali Dedka Mraza, ukinili purane in odojke in ponudili samo 'eht' muslimansko jagmetino«? (60) Kljub vsemu je »celo ljubljanski župan navdušeno pozdravil nezaslišano idejo o gradnji nekakšne arabske hiše (kdo ve, kaj naj bi se v njej dogajalo?) in tako nakazal, da bi bogastvo balkanskega bratstva, ki je vse vidnejše, še razširil tja na Orient« (33). Pivski odnos m. s. do Bosne, Bosancev, muslimanov in islama določa »islamski bog«, kot nekoliko pomanjkljivo ugotavlja, je jasno iz tega citata: »Dokler is-

⁵⁶ Sedanji slovenski minister za kulturo.

lamisti tako besno koljejo v imenu svojega boga po Alžiriji in je pri nas še mir, ni da bi se pretirano sekirali.«⁵⁷ (82)

A ni vedno tako mirno. Kdaj pa kdaj namreč pride na dan »klasična tema« – džamija – ki takoj požene kri v pivska lička. Je zgolj še vprašanje trenutnega avtorjevega metabolizma, kajti taki diskurzivni odtenki se po definiciji ravnaajo po dikciji beograjske *Politike Express* s konca osemdesetih. Takole zadeva zveni po slovensko: »Odjeknila je vest o aktualizaciji gradnje džamije. Za šanki trdijo, da se do neba **sliši šklepetanje kosti dedov, ki se obračajo v grobovih in škripljejo z zobmi**, ko jim šine skozi lobanje misel, zakaj so kurili kresove, zakaj so se klali tja do Siska, zakaj so umirali na kolih in so kot janičarji klali svoje očete, **kaj počne islam v svetu, mi pa ga uvažamo in udomačujemo**. Komu na čast, rohnijo pivci, pa še poligon za mudžahedine naj zgradijo, poleg pa za fundamentaliste...« (81)

⁵⁷ Ljubeči odnos do »islama« je mogoče razbrati iz nadvse kulturnih opredelitev slovenskih pivcev, ki govorijo tudi o »polblaznih islamskih teroristih« (11).

8. BEGUNCI, SEVDAH IN KORENINE

Begunci v živahni pivski govorici m. s. najpogosteje nastopajo sami ali pa v značilnih povezavah z že omenjenimi Balkanci ter Bosanci. Beguncev je na Slovenskem po zanesljivih in preverjenih pivskih statistikah »več kot pet odstotkov prebivalstva, za poslovenjence pa se sploh ne ve« (33). Skratka, 100 000 beguncev je, ki nikakor »nočejo domov«⁵⁸. In zakaj begunci nočejo domov? »Med pivci je zakoreninjena misel, da nočejo, da jim je tu čisto lepo, **jadikujejo pa pač iz navade, v genih imajo to**. Pa mnogi jim nasedajo, pomoč sem, pomoč tja, pa za svoje socialce nimamo ne denarja ne razumevanja. Hja, ob koncu meseca še nam, delavcem, za pijačo zmanjkuje, so hudi za šanki.« (67) Ne samo, da nočejo domov, vrhu vsega pivci »z zanimanjem opazujejo, kako neki organizatorji pečajo in tiščijo vkup male šolarje in domače hišne vrtce z otroci beguncev in z njihovimi vrtci«, kot da bi ponavljali izkušnjo stare Jugoslavije, ko so Slovenci morali v delovnih brigadah »delati majhne Jugoslovane« (33). V zvezi z begunci pa zadeve včasih gredo tako daleč, da je »slavni Kreslin⁵⁹ menda izdal novo ploščo priljubljenega vin-sevdaha skupaj z 'izbeglicami', ni pa znano, ali gre za stare posnetke s pravimi begunci ali prepeva zgolj v družbi tropa jugoklatežev. No, pomembno je, da gre za novo umetniško državotvorno jugobratsko potezo, bo pevač že dobil kakšno nagrado za to...« (73) Po izbruhu krize v Albaniji m. s. komentira: »Vsi so prepričani, da si naša oblast spet mane roke, ker se bodo spet napolnili begunski centri s prišleki iz Albanije in se bodo **prodajala državljanstva in plemenitila slovensko kri**, pa še za kak nov ministrski mercedes bo kapnilo.« (75)

Načeloma obstajata dve varianti »dokončne rešitve« begunskega vprašanja: prva bolj prepričljiva in »humana«, druga radikalna. Tista bolj »humana«⁶⁰ v pivski različici nastopi nekoliko pozneje od druge (avgusta 1997), pravi pa takole: »Glede beguncev, ki naj bi se vrnil domov, piv-

⁵⁸ Po najbolj pesimističnih slovenskih uradnih ocenah (torej brez štetja!) je bilo na vrhuncu vojne v Bosni v Sloveniji okoli 70.000 beguncev. Ko pa so tukajšnje oblasti skušale to številko prodati »Evropejcem« (iz te številke je izhajala višina denarne pomoči za begunce, namenjene Sloveniji), se je pokazalo, da ni mogoče naštetih več kot 35.000 beguncev (to so podatki po prvem uradnem štetju, ki je bilo opravljeno šele septembra 1993!).

⁵⁹ Popularni slovenski etnorock pevec.

⁶⁰ Tako kot je ena najbolj priljubljenih besed v pivskem žargonu »kretenizem« (»vovlilni kretenizem«...), pa prav »humanost« in »humanizem« sodita med najbolj osovražene.

ci menijo, da je tam doli mir, saj vsi poročajo o tem, če pa ni, se bodo o stvareh lažje pogovorili, ko bodo vsi doma in bo vsak svoje povedal.« (97) Če pa ne gre »zlepa«, se pravi, s prepričevanjem, argumentiranjem in »humano«, lahko posežemo po radikalni rešitvi (ta je iz junija 1996), ki je spet pivsko naravna: »Da so odpravili pretočno balkansko jamo z vizumi za državljane BiH, je čisto v redu, naj bo malce rešeta in selekcije, menijo za šanki. Čudi pa jih skrb Bosancev za volilce v Sloveniji, ki ne bodo prišli dol, ker se bojijo, da se potem ne bodo mogli vrniti. Ja, pravijo (pivci, op. т. к.), **naj gredo dol z vso prtljago in ostanejo doma, kaj pa bi radi še tukaj, kot 'izbeglice' dočakali tretje tisočletje. Sploh pa, kaj nas briga, tudi za nas nihče ne skrbi!**« (39) Še več, pivci se čedalje bolj hudujejo, občasno – ko gre za begunce – pa celo »rohnijo« in »besnijo« (95): »**Kaj vruga, vsak naj gre na svoje korenine, kaj imamo mi s tem. Kaj se kar v neskončnost bratimo....besnijo pivci.**« (95)

9. »PEDOFILI«, »TRANSVESTITI« IN »PODOBNI TIČI«

Pivska jeza se tu in tam loti tudi homoseksualcev, pedofilov, narkomanov in »podobnih tičev«. Dasiravno to poteka v različnih kontekstih in z različnimi poudarki, pa je praviloma v ozki povezavi z južnjaki in Balkanci. Najsplošneje rečeno, tudi ta tarča je v kontekstu svojevrstne zamere medijem. V časopisju je, po prepričanju pivskega m. s., odločno preveč »novic«, ki s simpatijo obravnavajo homoseksualce in transvestite..., pa se pivci resno sprašujejo, ali ne bomo v slovenski širini poleg bratenja z vsemi, tudi najbolj krvavimi Balkanci in z vsemi jugoidejami in zahtevami dovolili tudi kakšnega kongresa morda prav belgijskih pedofilov, ki bi se morda sredi Ljubljane pogovorili o posvojitvah, o drugačnosti, o ljubezni in bratstvu! (42) Pivci so tudi razmišljali, da bi bilo vendarle najbolje, če bi dobili evropopevke, in sicer tako, da Ircem »v zameno odstopimo že kar tradicionalni ljubljanski 'festival gejev in lezbijk'« (84).

V podobnem položaju so v pivskem diskurzu »še razne duhovne, eksotične predstavitve Alaha, Bude in podobnih, **manjkajo le še satanisti pa še kakšna kanibalska vers-tva** in teroristična vzgoja že za kakšne naše ločene« (42). Tudi narkomanom se bolje ne piše. Ob zakonu o prepovedi kajenja m. s. pravi: «Triletna modrovanja so rodila rezultat – obsodbo kadilcev, narkomani se vsem smilijo in bi jim kar gradili domove in hiške po vaseh...« (47) Skratka, vsestransko razvita pivska bratovščina bi se **najrajši dokončno rešila vse »drugačnosti«** in »bratstva« (kategoriji, ki ju pivci zelo radi ironizirajo), **vzpostavila družbeno sistematiko ponosa, ki čisla le dvoje: slovensko etnično pripadnost, predvsem pa pitje.**

10. KO OGROŽENOSTI UMANJKA: »DEKLETA«, »DEKLETCA« IN ŽENSKE

Dekleta, dekletca in ženske so posebej priljubljeni objekti, da ne rečem tarče mož za šanki. V pokončnem pivskem diskurzu se te živalice najpogosteje udejanijo kot »**naša dekleta**« **in/ali kot** »**kurbe**«. Vendar pa je natančneje, če rečemo, da so ženske v pivskih kronikah pri m. s. najpogosteje zastopane v nekoliko konkretnjših podobah. Tako so ženske na splošno prikazane – podobno kot politika in parlamentarizem nasploh – kot »**gobezdala**« (7). Posamično pa nastopijo v glavnem takrat, ko jih je, denimo, »pamet zapustila« (8), ko so zgolj »razgaljena dekleta« (9) ali pa nekakšne »**solzne posiljenke**« (9)⁶¹. Pivci skozi usta m. s. svetujejo, da se pravzaprav ne bi veljalo jeziti, če ženski osebi nekdo reče: »Joži, lepo ritko imaš.« (10) Prav narobe, ženska bi v tem primeru morala biti celo (pre)srečna, širokosrčno menijo pivci. Kakor koli že, **tako kot so južnjaki grde živali, so ženske »živalice«, lepe za oko.** »Sonček razgraja, mladenke so že oblekle kratka krilca in živahno drobencljajo po pločnikih, črne nogavice so spet moderne, vse je v redu, pod nadzorom in na svojem mestu.« (73) Ko se prikaže sonček, pridejo na sceno »kratka krilca in ostale lepote, ki jih ponuja ta letni čas« (69). In poletne pivske »debate se v glavnem vrtijo okoli vina in seveda ženskega oblačenja...« (13).

Po drugi, nekoliko manj »nedolžni« plati, kolikor je tu sploh mogoče govoriti o nedolžnosti, je nadvse jasno, da ženske v politiki nimajo kaj početi. Tako je bila pivskega začudenja in zgražanja deležna tudi »avtorica čudežnega tobačnega zakona«⁶², ki je »spet vrgla na svetlobo izjemno idejo o nekakšnem ženskem telesu ali truplu, ki naj bi v parlamentu skrbelo za večji dotok (ženske) inteligence na vodilna mesta kjerkoli že, za enakopravnost in bi sploh odpravilo krivice, ki se gode slovenskoženskemu svetu (70)«. Zavračanje kakršne koli vloge žensk v politiki in pri odločanju nasploh se pokaže tudi v primeru ministrskih mest (v zvezi s predlogom Polonce Dobrajc za notranjo ministrico, op. t. k.): »Vendar ni nujno, da smo vedno najboljši in prvi in doslej, vsaj na zahodu v civilizaciji pač, kolikor vemo, ni bilo še nobene policijske ministrice.«⁶³ (69)

⁶¹ Vrhunski izdelek slovenske pivske pameti »solzne posiljenke« se nanaša na tv podobe iz časov množičnih posilstev v BiH.

⁶² Gre za dr. Matejo Kožuh Novak, priznano slovensko ginekologinjo in aktivistko Združene liste socialnih demokratov.

⁶³ Pivci so si ob tej priložnosti omislili tudi nezaželeno ime prihodnjih policajev, ki bi postali »poloncajci« (69).

Če pa se kakšna ženska kljub temu drzne govoriti o politiki, četudi zgolj na neogljeni humanitarni ravni človekovih pravic, se pivci bodisi močno razburijo ali celo pobesni. Nekajkrat so se »krepko razburili«, recimo, ko »je predstavnica Amnestyja sicer tvorno povedala..., vse pa je razbesnela dama iz Helsinkov..., razložila, kako grdi in odurni smo Slovenci do Balkancev, kako jih zatiramo in jim ne damo živeti, kako jih je sicer precej pri nas, ampak samo trpijo, za tistih nekaj deset tisoč, ki še čakajo bodisi na meji bodisi na državljanstva, pa se sploh ne zmenimo, pa bi se morali – zmeniti se zanje in omogočiti jim lepše življenje med nami. Ogorčeni pivci so si bili enotni, da se **ženska morda slabo počuti ali kaj takega in da pravzaprav samo draži in vznemirja množice.**« (58)

K pivskemu razumevanju ženske kot dekleta in kot po definiciji nepolitičnega osebkca je treba dodati še »dekletca«, se pravi »kurve«. V nasprotju s tistimi, ki rinejo v politiko ali v človekove pravice, ta sploh »niso nevarna državi in ljudstvu, da bi jih morali imeti ves čas na očesu. Sicer pa naj obrt (prostitucijo, op. t. k.) legalizirajo in puncam dajo licence, raje naj preganjajo nasilneže in lopove, razgrajače in sitneže.« (20) »**Če bodo prostitutke res dobile delovne knjižice... bo to prva dobra in pametna poteza naših modrecev**, pametna tako za dekleta kot za stranke.« (15) Z roko v roki z omenjenimi dobrohotnim stališčem do žensk gre tudi **pornografija, ki jo avtor najodločneje zagovarja**, kot je vidno iz prispevka, v katerem se zmrduje nad »čistunci, ki jim je uspelo prepovedati pornografske filme na A kanalu« (42). K pivski radikalnosti v zvezi s prostitucijo, pornografijo, gayi, ženskami... sodi tudi **kleno zavzemanje za smrtno kazen**: »Pivci se začudeni sprašujejo, do kod sega papeževa dobrota, da je te dni čas zapravljaj z molitvami za nekega ameriškega morilca in posiljevalca, ki so mu končno, kljub vsemu, le porinili v žilo smrtno iglo. Še sreča, da vsaj sem ter tja koga le radikalno odstranijo s 'kuglo', menijo pivci in so za to, da tudi pri nas spet uvedemo smrtno kazen ali pa ob dolgoletnih kaznih vsaj obvezno delo.« (96)

Kakšno je eksplisitno mesto ženske v pivskem krožku m. s., nemara še najbolj prikaže tale izjava: ko namreč zmanjka resnih tematik (politika, jušnjaki, »možje s pol strešice«...), »nekateri (pivci, op. t. k.) zamenjajo lokal, drugi pa se odločijo za novo rundo. In počasi 'prešaltajo' na domače težave z ženami, z otroci, z zdravjem.« (23)

Seznam tarč, ki jih obdelujejo pivci pri m. s. (če jih pov-

zamem samo na ravni njegovih prispevkov: pisuni zoper kroniko, Slovenčki, tujci, južnjaki, Jugoslavija, balkanski stvorčki, bitja s pol strešice, državljanstva tujcev, Bosanci, muslimani, islam, begunci, sevdah, Kreslin, pedofili, transvestiti, dekleta, dekletca, ženske), je z naštetim vse prej kot izčrpan. Ostane še neka posebna, paradigmatična, nemara celo odločilna tarča, o kateri več v nadaljevanju. Gre seveda za sovraga posebne vrste, ki se, kajpada, imenuje politika in politiki, če niso »naši«.

11. »POLITIČNO BRBOTANJE«, »VOLILNI KRETENIZEM« IN »SMEŠNA DRŽAVA«

Pri m. s. je določitev politike v *Nedelovi* »Nočni kroniki« praviloma negativna, torej antipolitična. Med najbolj izrazite pivske oznake politike nemara sodi opredelitev »politično brbotanje« (9). Vsi politiki in vse, kar je politično ali vsaj od daleč diši po politiki, pivski diskurz skorajda praviloma opredeljuje kot »izdajalce/izdajalsko«, »dušmane/dušmansko«. **Politiki in politika so na lestvici pivskih vrednot podobno nizko kot »kurbe«, »južnjaki«, »Balkanci« in »bitja s pol strešice«; zdi se, da se pivski avtor ravna po tradicionalnem pregovoru, po katerem je »politika kurba«.** Povezave politike z južnjaki, barabami, kurbami in umazanijo se kažejo v neštetihih niansah, med katerimi lahko navedem tole nekoliko bolj zabeljeno različico, ki nastopi celo v naslovu kolumne: »Najprej je treba uvoziti (z juga, op. t. k.) politike, šele kasneje športnike in barabe... « (43) Povezava (domače) politike, juga in Jugoslavije je zelo eksplicitna in nenehno navzoča. V pivski optiki se slovenski politiki ukvarjajo predvsem z vprašanjem, »koliko jih (južnjakov, op. t. k.) bomo od dol privlekli v Slovenijo in kolikim spet podelili državljanstva« (5). Splošno rečeno, slovenska država komaj čaka, da »gre na jug« (7) in da se vključi v »vlaganje v prenavo južnih držav « (7). To pa je seveda nekaj, kar moške za šanki presojujejo kot zlo, saj, »kar pomnijo starejši, so nas (južnjaki, op. t. k.) nategnili, da je bilo milina« (7). Posplošitev⁶⁴ te poteze gre celo tako daleč, da je dan plebiscita razglašen za dan »jugoslovanskega natega« (8), saj so južnjaki – kot smo videli – sinonim za »južne nategone«.

Pri odnosu pivcev do politike nas bo posebej zanimala neka simptomatična podrobnost, in sicer polivalentne zmožnosti antipolitike, ki pogostokrat omogočajo številne in nepričakovane obrate. Denimo, če je antipolitična ost obrnjena zoper nekoga, lahko metaforično tudi kdo, ki je po »naravi« (to v pivskem diskurzu pomeni etnično naš) »pravi Slovenec«, avtomatično postane sovrag.

V antipolitični optiki se ločevanje med »našimi« in »njihovimi« ali, natančneje, med nenehno implicitnimi »nami« in »njimi«, ki je vseskozi nekaj »bazičnega« in izvirnega, pokaže pravzaprav kot nekaj, kar je izpeljano in kar je sekundarno glede na politiko in antipolitičnost, ki sta prvot-

⁶⁴ Posploševanje *ad infinitum* je seveda eno glavnih pivskih orodij. Naj v kontekstu parlamentarnega in volitev omenim pomenljiv naslov »Nočne kronike« *Nedela*, ki pravi: »V Ljubljani cirkus, v kinu Kretenčkovi« (48), v Sloveniji pa volitve.

ni. Ker je v pivskem žargonu **politika** »brbotanje« (9), je prav zaradi »gobcanja« »neučinkovita«⁶⁵, kar bi lahko prevedli tudi kot »govoričenje«, »nalaganje«, »vezanje otrobov« ali, če rečemo s starim Leninom – od njega ti izrazi pravzaprav tudi prihajajo – ki parlament (parlamentarno demokracijo in vse, kar je z njo povezano) izenačuje s »čvekalnico«, »čvek-kamrico«. Ker je radikalni pivski diskurz predvsem usmerjen v »učinkovitost«, razumljeno v smislu znane devise iz samoupravnih časov »od besed k dejanjem«, pa si obrata od naših k ne-našim, od »prijateljev« k »sovražnikom« brez antipolitike sploh ne more misliti, kaj šele izpeljati. A prav pri tej občutljivi in rahlo muhasti točki antipolitike moramo biti skrajno previdni. Prepoceni in napak bi bilo razsojati, češ da gre zgolj za to, da je definicija pivskega razumevanja politike in politikov v izdaji *Nedelovega* kolumnista m. s. usmerjena zgolj k temu, da gre pri politikih pravzaprav za »naše južnjake«, za nekakšne nadomestne »bosanske brate« (12). V tem primeru bi namreč antipolitični element kot skrajnostno in ekstremistično določujoči dejavnik (dejanje pride prav od tod!)⁶⁶ razgradili v družboslovno interpretacijo in ga podredili, denimo, »nacionalističnemu«, seksističnemu, rasističnemu ali kakšnemu drugemu podobnemu umevanju.

Tukaj moramo poudariti, da je vsem »mišljenjskim« elementom ekstremizma skupno to, da se jim vse zdi »pre-malo«, da jim je vse nezadostno, da sploh ne morejo »zafunkcionirati«, če jim ne dodamo dodatnega, »presežnega« elementa, se pravi, če se ne lotijo antipolitičnega aktivizma, ki po definiciji radikalno zavrne prostor in same možnosti obstoja političnega. Politika in Leninovo »politično brbotanje« (zanj pivski avtor bržkone domneva, da je njegova iznajdba), ki tukaj delujeta, sta potemtakem nekaj neskončno pomembnejšega, bolj substancialnega, kot se utegne zdeti nepazljivemu bralcu. Gre namreč za pozicijo, ki vnaprej onemogoči kakršno koli (tudi in predvsem politično) enakost/pravičnost, kaj šele – in to je tukaj temeljnega pomena – govorico, samo legitimnost razpravljanja .⁶⁷ **Saj jo že vnaprej diskvalificira, destruira in de-kultu-**

⁶⁵ Zadeva je v pivski optiki seveda tudi in predvsem moralna oziroma v parlamentarnem primeru ne-moralna. Kolumna z dne 13. 10 1996 ima naslov »Brezmejna dvoilčnost poslanske morale« (47).

⁶⁶ Smisel celotnega govorjenja m. s. je zdravo pivsko preprost, logika, ki je pravzaprav mladomarksovska, pa gre nekako takole: nima smisla preveč filozofirati o tem, kaj in kako je - vsi vemo, da je narobe. Zato gre tukaj in zdaj le še za to, da je to, kar je, treba spremeniti. Drugače povedano, od besed moramo preiti k dejanjem, kot pravi ponarodeli prevod 11. teze o Feuerbachu.

⁶⁷ Lep primer vnaprejšnje diskreditacije – poleg že omenjene, ki zadeva vse možne kritike pisanja v »Nočni kroniki«, je tudi pisanje o volitvah, ki jih pivci opredeljujejo kot »predvolilno sranje« (47).

rira kot »brbotanje«, torej kot ne-govorico, kot nekakšno neartikulirano, manjvredno, nekulturno... momljanje. Vpeljavo »brbotanja« namesto same možnosti političnega bi potemtakem veljalo dojeti skrajno resno, in sicer kot simbolno vpeljavo značilne »meta-govorice«; drugače povedano, kot specifično vpeljavo »govorice« sile in nasilja namesto večine govornice same, ki je srce političnega kot besedno artikularnega.

Konsistentno in razumljivo je obenem tudi to, da podobno diskvalifikatorno kot s politiko pivci ravna tudi z državo. Seveda tako z državo nasploh, kot tudi s katero koli konkretno državo. Ta antidržavni sentiment, ki je toliko močnejši, kolikor bolj ga nadomešča radikalno narodnjaško rasistična ideja »narodne skupnosti« (*Gemeinschaft*), se kajpada še najbolj izrazi prav v odnosu do »svoje«, »lastne države«. Samo nepoučeni bodo presenečeni, ko bodo namesto pričakovanega in načeloma globokega državotvorja, ki naj bi bilo po definiciji pritiklina vseh za »slovenstvo zaskrbljenih pivcev«, naleteli na cinični stavek, ki pravi, da je Slovenija bodisi nekakšna »naša deželica« (68) ali pa kar »**tragikomična država**« (65). In zakaj je tako? Odgovor je nedvoumen: zato, ker »ko je njej (državi, op. t. k.) prav tako, je tako, kjer pa narod reče svojo besedo, je pač tako, kot pravi država oziroma vlada, oziroma nekakšno ustavno sodišče«. (65) Tisto, kar pri pivcih naddoloča pravšnjest (v tem primeru slovenske) države, je nekaj živega – narod, ne pa mrtvega – institucija, zakon, pravo.⁶⁸ Eksplicitni primer takega razmišljanja je prispevek, v katerem je zapisano, da se različni slovenski politiki »plazijo po balkanski prestolnici«. »Pa kar brez privoljenja ljudstva, nobenega referendumu, kdo pa pravi, da imamo Slovenci to jugovino tako radi, da nismo z njo resno, s plebiscitom pretrgali (...) nas nihče nič ne vpraša.«⁶⁹ (85)

Mar potemtakem iz te opcije ni tudi samoumevno, da sta ravno pravni red in enakost državljanov ena glavnih tarč pivskega diskurza? Mar ni v tej radikalni govorici pivcev povsem normalno in dosledno, če bi temu, kar tukaj in zdaj velja za državo in politiko, rekli **neke vrste terorizem**? M. s. je, kot ponavadi, interpretativno nedvoumen: tako kot predvolilni situaciji pravi »predvolilno sranje« (47), tudi zatrjuje, da bi »**bomba v parlamentu storila marsikaj**

⁶⁸ Značilen primer je zakon o prepovedi kajenja na javnih mestih in reklamiranja tobaknih izdelkov, ki se v pivski dikciji imenuje »tobačni kretenizem« (74).

⁶⁹ Mest, kjer se pivci sklicujejo na »Narod«, je več, praviloma pa se opirajo na neimenovani »40. člen«, po katerem se ima »Narod« pravico »odločiti« (2) in kjer je narod izenačen z državo (»Narod oziroma država«) (1).

dobrega«!⁷⁰ (67)

Če zdaj preidemo s tega občega in nadvse konstruktivnega odnosa pivcev in m. s. samega do politike in države na Slovenskem k odnosu do posameznikov, zlahka opazimo, da se pivski diskurz razmeroma redko poimensko ukvarja s konkretnimi slovenskimi politikami⁷¹. Ko to vendarle stori, pa je nedvomno in eksplicitno negativen. Po drugi strani pa redko pozitivno ocenjuje posamezne politike, in sicer takrat, ko gre za opozicijske leaderje manjših, praviloma ekstremističnih strank in združenj.⁷² A glede na splošno antipolitičnost se tudi teh posameznikov in posameznic m. s. ne loteva linearno, torej zgolj pozitivno. Njegova pivska poza je namreč »klenca« zavrnitev obstoječe ekstremnosti, in sicer na način, ki smo ga videli že večkrat. Tako namreč, kot je bilo v zgodovini razvoja (anti)političnih strank na Slovenskem. Pivska logika pri m. s. je pri *Nedelovi* kolumni obstojna in praviloma zavrača obstoječo ekstremnost in ekstremiste kot **nezadostno ekstremne!** Gre torej za radikalno pozicijo, ki ji zgolj nacionalizem in šovinizem, kakršnih smo deležni v slovenskem postsocializmu, očitno ne zadostujeta. Radikalna shema, ki ji nacionalizem ne zadostuje (razočaranost nad nacionalisti), govori v konkretnem stavku takole: Pivci se »čudijo, kaj še imajo nacionalisti povedati, ko so vendar že vse karte zapravili, požrli vse obljube in razen gozdov in Cerkve nimajo nobenega 'izgovora' za obstoj več. Pri desnici pa so kalibri, ki spustijo eno pametno, nato pa natrosijo toliko gnoja, da človek kar verjeti ne more, da je to res« (49). S tem smo začasno in vsaj za silo predstavili najbolj kričeče pivske tarče. Obstaja pa izjema. Oglejmo si jo!

⁷⁰ Ta stavek je hkrati naslov kronike z dne 9. 2. 1997.

⁷¹ O odnosu do tujih politikov, predvsem do Alije Izetbegovića in Franja Tuđmana, ne kaže posebej izgubljati besed. V nasprotju z izrazitimi simpatijami do Miloševića se tukaj kaže ironija in cinizem, če že ne žaljivost in neokus, o čemer tukaj ne bom posebej govoril.

⁷² Če se ne motim, je eno redkih odmevnejših imen slovenske strankarske politične tehnologije, ki v kronikah ni omenjeno, Janez Janša.

12. IZJEMA NA RAVNI OGROŽENOSTI: SLOBODAN MILOŠEVIĆ KOT GOSPODAR

Med bolj paradokсне elemente pivskega diskurza pri m. s., ki kot izjema postavlja v posebno luč vsa doslej nakažana pivska stališča, sodi tisti, ki gurmansko zabeli ves menu ogroženosti slovenstva, tujcev in sovraštva. Na mestu Sovraga vseh sovragov se namreč nepričakovano (?) prikaže njegova visokost – »gospodar« ali celo »božanstvo«.

Tam, kjer bi bilo namreč za poznavalce poteka dogodkov zadnjega desetletja v delu sveta, v katerem živimo, najbolj normalno pričakovati »največjega sovražnika«, naletimo pravzaprav na – če že ne na dobrega prijatelja, pa vsaj na simpatičnega – »starega znanca«. Na koga drugega kot na Njegovo visočanstvo – na Slobodana Miloševića! In zakaj je Milošević »izjema«, oziroma zakaj v pivskem diskurzu deluje kot božanstvo? Kratko malo zato, ker je najboljši, ker je Jack, ker je »zvit« in ker »ve« in ker nasploh ve, kako se streže najpomembnejšim stvarjem (je učinkovit, dosleden, odločen, ne »cinca«...): **ker na pravšnji način »zna nategniti«**, bi lahko rekli v pivski govorici, ki vse južnjake pogosto krsti za »južne nategone«. Zato je ta in tak Milošević prikazan bolj ali manj diskretno in simpatično ter na neki način celo **funkcionira kot »naš«, kot nekakšen »pivski brat« par excellence**. Zato mu na primer tudi ne gre preveč resno naprtiti več sto tisoč mrtvih Bošnjakov, ki jih je posredno ali neposredno dal ali dovolil pobiti. Skratka, z Miloševićem naletimo na pocukrano in pomembno sestavino ljubke pivske govorice, ki nam (neposredno) priča, da celo vojna v Bosni, na Hrvaškem in, navsezadnje, tudi v Sloveniji vendarle ni spremenila diskurza, ki ga prakticirajo slovenski pivci.⁷³ Kljub neverjetnim in iz dneva v dan videvanim ponavljajočim se (vidnim) strahotam, ki so jih Bosanci, Hrvati, Srbi in tudi Slovenci... prestajali v teh letih – in vsaj kolikor gre za Bosance – **v diskurzu tukajšnjih pivcev pravzaprav ni opaziti nikakršnega razvoja glede na osemdeseta leta**. Neverjetni dogodki v zadnjih petih letih, ki so marsikoga bolj ali manj, tako ali drugače iztirili ali pa mu vsaj dali resno mi-

⁷³ Naj ob tem dodam, da je to vendarle vse prej kot originalno stališče. Nekaj podobnega poteka tudi na ravni t.i. zahodnega javnega mnenja, ki naj ne bi bilo načelno naklonjeno Miloševiću. Vendar je treba ločiti to nacio kratično nenaklonjenost od javnomnenjske fascinacije z Miloševićem kot »Jackom«, ki jo poznamo še iz časov Mussolinija, Hitlerja... in ki je tudi v sodobnem času ena nosilnih podlag neofašizma in neonacizma v Evropi.

sliti o času in silah, ki so na prizorišču, so v tej rubriki ostali povsem postranski, tako rekoč irelevantni. Iz tega nemara lahko – vsaj posredno – sklepamo, da pri diskurzu »mož za šanki«, ki ga v *Nedelu* duhovno zastopa m. s., pravzaprav **moramo računati z neskončno globokimi koreninami, ki tako rekoč segajo v samo osrčje t. i. (etnične?) identitete, če že ne v identiteto samo.**⁷⁴ Razvidno je, da sta tako ta diskurz kot tukajšnja pokončna (pivska) identiteta neločljivo povezana s stereotipi, ki segajo tako daleč in tako globoko, da jih sploh ni mogoče razlikovati od tukaj in zdaj delujočega »kulturnega rasizma«. ⁷⁵ Bosanci so v tej govorici (p)ostali to, kar so vedno bili že stoletja poprej. Se pravi, Turki⁷⁶, ki so nenehno in vedno na zalogi in dobesedno trkajo na duri⁷⁷. Predvsem nemara zato, ker niso kristjani (katoliki)⁷⁸, ker imajo drugačne navade in ker verujejo v »napačnega boga«. Antimuslimanski naboj pri pivcih imamo zatorej lahko za nekaj globinskega, prvinskega, česar niti tako strašanski potres, kot sta bila genocid nad Bošnjaki in vojna na področju bivše države, ni mogel izkoreniniti. Medicinsko rečeno, niti najhujše zdravilo, niti najmočnejša injekcija razumevanja in usmiljenja za tiste, ki so pretrpeli genocid, ni zmogla spremeniti strukturnih elementov na ekstremnem področju slovenske pivske govorice ogroženosti pri m. s.!

⁷⁴ Nemara se na tej interpretativni točki srečamo z enim možnih kazalcev, kako ogroženost slovenske identitete prehaja v slovenstvo kot identiteto ogroženosti.

⁷⁵ »Garbo nacionalizem«, ki ga je ob razpadu SFR Jugoslavije kot oznako za »slovenska dogajanja« skoval nekdanji ameriški diplomat v Beogradu Zimmermann, se ne nakazuje samo kot nekaj, kar bi bilo mogoče misliti v kategorijah »lepega«, slovenskega nacionalizma/šovinizma, usmerjenega navzven. Bržčas bi bilo mogoče to opredelitev razširiti tudi v smislu »notranjega dogajanja« na Slovenskem. V pojasnitev naj ponudim neko staro razlikovanje, na katero opozarjajo številni raziskovalci fašizma (prim.: Griffin, 1995), ko govorijo o vojaško-nasilnem rasizmu, ki se je še zlasti izrazil v času vladavine nacizma (tudi v »državah«, kot so bile Slovaška, NDH na Hrvaškem in drugod) na eni strani, in pa nekakšnega »kulturnega rasizma«, ki je bil bolj doma pri italijanskih fašistih in režimih, ki so se z gledovali po njem, na drugi strani. S tem kajpak nočem pomanjševati rasističnih in genocidnih učinkov italijanskega fašizma, ki so jih bili v obilici deležni tudi Slovenici, pač pa zgolj opozoriti na dve različni, tipično evropski različici, od katerih italijanska (»kulturna«) nekoliko bolj ustreza današnji »slovenski postsocialistični mentaliteti«, če naj temu rečem nekoliko manj precizno. V kontekstu tega ločevanja bi kot primer današnje »ponovitve« nemško-nacističnega rasizma lahko navedel sedanje dogajanje med Hrvati in Srbi, še zlasti na ozemlju Bosne in Hercegovine.

⁷⁶ Pravo mojstrsko miniaturo o džamiji, islamu ter implicitno tudi o Turkih (»janičarji«, »klanje tja do Siska«...) izpod peresa m. s. prim. v dok. št. 8i.

⁷⁷ To »pred durmi« bi kazalo razumeti v dvojnem pomenu: so sovražnik, ki je nenehno na mejah »Našega-Naroda« in države, ter hkrati izjemno priročno prijatelj; ali bolje: so snov, ki je kot nalašč godna in vedno pri roki, ko je treba pognati identiteto splošne ogroženosti, in so nosilni steber, na katerega se konstrukt ogroženosti sploh lahko opira.

⁷⁸ Več v: Mastnak, 1996.

13. POSKUS DOJETJA: IDENTITETA OGROŽENOSTI

A SPOLZKOST PIVSKE FORME

Začnimo povzemati – najprej pivci: pivci so neka skupnost, kolektiviteta, so pač »možje za šanki« ali celo delavci za šanki (»šankdelavci«). Za interne odnose med njimi velja, da med njimi vlada svojevrstno **pivsko tovarištvo**, bratstvo, solidarnost in razmeroma visoka stopnja medsebojnega notranjega razumevanja. Predvsem pa so domač(i)ni, torej slovensko domačni ter uspešni ustvarjalci pristnega, domačega družbenega diskurza, govornice slovenske domačijske skupnosti. Mednje niti po naključju ne sodijo »Neslovinci«, tujerodni pivci, tisti »od zunaj«. Tretji pomemben element določitve pivskega diskurza, ki ga uporablja m. s., je **vednost**, s katero pivci razpolagajo in ki jo povezujejo s svojo »**skrbjo**« (najpogosteje skrb za slovenstvo in Slovenijo). Pivci torej »**meljejo težave, ki tarejo ves slovenski narod**«, ali malo bolj filozofsko povedano (pivci so namreč tesno povezani z modrostjo⁷⁹ in z ljubeznijo do nje), »važno je, da debate tečejo in da so razprave tehtne, da **res rešujejo bistvo naše biti**« (9)! Iz kombinacije tega, da imajo pivci vednost, in pa tega, da so **nemočni** (nemoč je nekaj, v kar so pivci po krivem pahnjeni in kar je četrti oporni element), se rojeva naslednja, peta sestavina diskurza, ki smo jo že omenjali: to je **pivska jeza**, ki se včasih razlije celo v bes (»pobesnili so«). Pivce hudo moti (»jezni so«) vse, kar jim iz katerega koli razloga nasprotuje, občasno pa tudi zgolj zato, ker je – kot smo videli – drugačno. To velja zlasti za vse posameznice in posameznike in politične/družbene skupine, za katere velja, da se same opredeljujejo kot tuje ali pa jih nekdo drug tako opredeljuje, za katere velja, da so drugačne, ne-domač(n)e, ne-naše. Pivskemu diskurzu je imanentna tista jeza, ki meri na ženske nasploh in posamično, na tujce nasploh in posamično, na drugače (ne katoliško) verujoče, na drugače obarvane, drugače spolno usmerjene, na drugačne priimke in imena, na druge narode in države, na politike (z nekaterimi tukajšnjimi vred)... Skratka, gre za jezo, ki se najbolj nanaša na vse tiste kategorije, ki so eksplicitno ali implicitno naštetje v 63. čl. slovenske ustave, ki govori o prepovedi diskriminacije!

⁷⁹ »Pivci marljivo premelevajo tekočo problematiko. Med kozarčki in požirki se vedno najde trenutek za modro misel« (88); vendar pa jih moramo ločiti od »modrecev«, kar je oznaka za »jušnjake«, »politike« in celo »razumnike«.

Vendar pa to še zdaleč ni vse, kar je treba povedati o pivski formi javnega ustvarjanja ogroženosti pri m. s. in iz nje izhajajočega sovraštva do drugih in drugačnih. »Pivci«, ta stvaritev m. s., namreč hkrati izhaja iz neke (pravne?) utečene prakse, ki avtorju in *Nedelu* omogoča **značilno manipulacijo** na skrajno občutljivi točki ustavnosti in legalnosti nasploh. Pivska forma namreč daje možnost, da je tisti, ki ima opraviti z alkoholom, in takšni so pivci vsekakor že po definiciji, prikazan kot nekdo, ki pravzaprav ravna vsaj nehote, če že ne »podzavestno«, »nezavedno«. Zdi se namreč, da pivci pri m. s. izrekajo nekakšno (kolektivno, narodno, kulturn(išk)o, slovensko...) nezavedno, da torej »nalagajo« tisto, kar trezni sicer zamolčijo.⁸⁰

Večji del analitično pomembnih kreacij je v pivskem diskurzu prav v pivski formi sami, ta pa je (ravno zato!?) postavljena kot spolzka, če že ne neulovljiva. Gre za **originalno slovensko literarno iznajdbo**, ki omogoča izrekanje celote (vsega in ne zgolj samo nekakšnih »delnih resnic«) o tukajšnjem in sedanjem bivanju in o, če rečemo v tuđmanovski dikciji, specifičnem »stanju nacije«. Še več, poleg uspešno izdelane govornice, iz katere se izreka celota, je to hkrati tudi javno (!) izrekanje, ki na prvi pogled uhaja že potencialni odgovornosti treznih, kaj šele zakonski in sodni odgovornosti!⁸¹

Pivska forma naj bi bila celo pred sodiščem nekaj, kar zmanjšuje krivdo pivcev, če jih celo povsem ne osvobaja krivde (neprištevnost, »ni bil pri-sebi«...). Še več, pivskost in pivci so osebe, ki jim – če vsaj malo daš na sebe – pravzaprav »ne smeš zameriti«. Kljub temu da govorijo in počno, kar pač govorijo in počnejo, pa jih – kajpada če si »normalen« – **pravzaprav ne smeš »vzeti resno«, »jemati zares«**. In ravno v tem je kleč. To, česar tukaj menda ne smeš zameriti, ker ni resno, ker ni »normalno«..., namreč najbolj redno (tedensko) proizvaja velikanske količine »ogroženosti« in iz nje izhajajočega sovraštva. Če hočeš to, kar *Nedelovi* pivci z m. s. kot njihovim »lautsprecherjem« na čelu počnejo, »vzeti zares«, se moraš implicitno in eksplisitno preseliti med »nenormalne« in »nore«. In rav-

⁸⁰ To, da pivci govorijo tisto, kar trezni sicer zamolčijo, je tradicionalni obrazec, ki sta ga - če se omejimo na ožji prostor južnega dela Srednje Evrope - v politične namene v zadnjem času najbolj plodno uporabljala voditelj avstrijskih narodnjakov Jorg Haider ter prvak SNS Zmago Jelinčič, znani slovenski ekstremist v prvem obdobju svojega politikovanja.

⁸¹ »Nočna kronika« *Nedela* je nekakšen tedenski pivski bilten za diseminacijo us-treznih vrednostnih stališč (torej smernic), podob in imidžev in bolj eksplisitno kot implicitno vabi k dejanjem, ki temeljijo na grobi zavrnitvi veljavnih ustavnih določil Republike Slovenije.

no v tem je nemara iskati razloge, da je med tukajšnjimi t. i. treznimi domačini čedalje manj takih, ki bi sploh jemali resno kar koli takega, kot so pokončni slovenski pivci, da o njihovi diskurzivni dejavnosti, ki je predmet tukajšnje obravnave, niti ne govorim. Ali naj rečem, da je naključje, da tak psihoanalitski primer *par excellence*, kakršen je diskurzivna praksa m. s. v »Nočni kroniki« *Nedela*, še ni dobil ustreznega odziva v ustreznih »vrhunskih znanstvenih krogih«⁸²

Da je zadeva s pivci vse prej kot nedolžna, je prav tako mogoče pokazati razmeroma preprosto, in sicer na ravni »velikih števil«. Število alkoholikov (dejansko in dejanskih) je v Sloveniji (tudi uradno) izjemno visoko.⁸³ Število osebkov, ki sklepajo, govorijo in ukrepajo tako kot tukajšnji pivci, je potemtakem preverljivo in tako rekoč velikansko. Rekli bi lahko, da so pivske tirade m. s. objavljene v visokotiražnih časopisih, kot sta *Nedelo* in *Delo*, pravzaprav nekakšne samoizpovedi, **sporočila za javnost tega izjemno močnega slovenskega pivskega »lobija«**, ki – in to je ena hipotez tega zapisa – funkcionirajo kot **eno največjih, a nevidnih antipolitičnih gibanj v deželi na sončni strani Alp**. Nemara bi bilo treba k temu lobiju prišteti vsaj še nekakšno tiho podporo ustreznih industrijskih in trgovskih institucij, ki se nadvse skrbno ukvarjajo s strežbo močnemu in vplivnemu pivskemu stanu, katerega paraziti so in od katerega, razumljivo, pobirajo ne ravno zanikrne profite.

B PRAVŠNOST PIVCEV KOT IZREDNOST

Kakor koli že, pivci v izdelkih m. s. nastopajo kot dejanski subjekt komentiranja in igrajo vlogo nosilca diskurza *Nedelove* »Nočne kronike« (od tod celo občasno »citriranje« kakšne izjave posameznega pivca). Določitev pivcev, s katero postreže pisec sam, pa je dvojna: to so najprej »pravi pivci« (8), nato pa še »možje za šanki« (9). Oprede-litev »pravi pivci« nam seveda sugerira razlikovanje med

⁸² Po neki anekdoti naj bi Hannah Arendt nekoč na vprašanje, kako pojasnjuje, da se »veliki« avtorji, kot so, denimo, Heidegger, Benjamin in podobni niso resneje ukvarjali z nacizmom in fašizmom, odgovorila približno takole: zanje je bil nacizem dolgočasno berilo, sploh nekaj manjvrednega in nezanimivega, s čimer ni kazalo tratiti časa in izgubljati besed. Rajši so se navduševali nad takratnim italijanskim futurizmom, dizajnom in estetiko nasploh.

⁸³ »V naši družbi je alkoholizem zelo razširjen. 15% odraslih moških je alkoholikov, že naslednjih 15% pa na poti v alkoholizem, saj že preveč pijejo. Alkoholikov je 2-3% vsega prebivalstva v Sloveniji ali približno 60.000 - 80.000« (Razboršek in Krištof, 1988, str. 3). Ta korenjaško optimistična ocena je stara deset let (!) in se je potemtakem zagotovo drži pregovorna samoupravna lakirovka. Kaj se je na področju alkoholizma na Slovenskem zgodilo v vmesnem času in kaj je prinesel post-socializem, pa za zdaj lahko bolj ali manj le ugibamo.

»pravimi pivci« in pa tistimi, ki so ne-pravi, torej tistimi, za katere bi lahko rekli, da ne znajo piti. Sprejeli bomo to sugestijo ter jo poskušali razviti v smeri, ki morebiti nekomu le utegne olajšati razumevanje politične in pravne teže oziroma pomembnosti ustvarjanja m. s. v *Nedelovi* »Nočni kroniki«. V skladu s samodoločitvijo m. s. moramo za izhodišče upoštevati, da pivci namreč **niso isto kot »pijanci«, še manj pa so »klateži**«⁸⁴! Po razpredelnici, kakršno je izdelal m. s., obstajata dve vrsti ljudi: delavni, »deloholiki so v manjšini... njima nasprotnih tipov je več«. In ti »nasprotni tipi« so pijanci in/ali »klateži, ki blodijo naokrog v stalnem strahu pred delom, znojem in žulji, nadlegujejo ljudi in žicajo, prebivajo po parkih, kletah ali zapuščenih hišah in sploh kjerkoli, večina pa jih je itak ves čas pod paro, da niti ne vedo, kaj se pravzaprav dogaja, še manj pa, kaj se bo jutri« (99). Pivci so vedno »pravi pivci« (8) (kar je povezano z omenjeno »poštenostjo«), pijanci pa so nekaj povsem drugega, kar sem – v prvi del *Nedelove* »Nočne kronike« – sploh ne sodi. Pijanci in klateži so predmet obravnave drugega dela »Nočne kronike«! Ker pivci vendarle pijejo, hkrati pa niso pijanci, so torej nekakšen vmešen in povezovalen člen med »treznimi« na eni in pa »pijanimi« na drugi strani. V nasprotju s pijanci in »klateži« **pivci »vedo, kaj se pravzaprav dogaja« in tudi, »kaj se bo zgodilo jutri« (daljnovidci)!** Odločilno vprašanje, ki se tukaj zastavi, je, od kod in kako določiti »pravost«, »pravšnost« »pravih pivcev«? Po čem so pravi pivci »zares pravi«? V grobem smo odgovorili zgoraj. Oni so »pravi« po tem, da »znajo prav piti«, da se torej **kljub temu, da pijejo, vendarle ne »zapijajo**«. Če dodatno »poobčimo« določitev pravih pivcev, lahko rečemo, da so »pravi« tisti, ki znajo (piti)! Oni so torej **pravšnji nosilci nekakšne specifične izvedenosti in vednosti (znanja), so pravzaprav »znalci**«. Pivci so nekakšen subjekt vednosti, ker znajo piti! Korak iz »tehnike pitja« proti splošnejši vednosti, ki je prava tarča določitve »pravi pivci«, pa šele pride. Če namreč nekdo zna piti, če obvlada torej tehniko na tem najbolj spolzkem in enem najtežjih področij sodobnega življenja, skoncentriranega okoli želje, potem zna (in obvlada) tudi vse drugo! Pijača je namreč sol življenja: *In vino veritas!*

Drugeče povedano, pivci, s katerimi imamo analitično opraviti, uspešno zasedejo strateško odločilno mesto tehnike-vednosti, vednosti, izpraznjene do tehnike, izvedenost:

⁸⁴ Kategorija »klatež« se v dok. št. 76 poveže z oznako »čifur« in da zvezo »klateški 'čifur'«.

igrajo namreč **diskurzivno vlogo »središča sveta«**, tehničnega sveta vedenja. Kot inavgurirani subjekt vednosti se nato lahko neskončno obračajo na vse strani sveta in vse, kar je, kar se dogaja okoli njih, se pravzaprav dogaja v njihovi pred-ročnosti. Vse jim je dobesedno na dosegu roke in kot tako dostopno, za kar je daljinski upravljalec, s katerim bržčas rokujejo prav tako večje kot s kozarci, le naključna materializacija. Zato »vse to« lahko (v neskončnost) »komentirajo«, zato lahko »ugotavljajo«, zato so do vsega lahko »kritični«... in imajo o vsem (tem) svoje lastno specifično in specializirano »mnenje-vednost«. Skratka, vse vedo kratko malo zato, ker so specializirani za celoto (resnico)⁸⁵, so nekakšni zdravniki splošne prakse. Samo in edino zanjo jim gre. »Razmišljanja in debate pivcev niso ravno nerganje in natolcevanje!« (97) upravičeno ugotavlja pivski *primus inter pares* m. s. Opisni in obenem dopolnilni element opredelitve »pravih pivcev« je, da so to »možje za šanki« (ne pa »pod šanki«, kot bi to, nemara, veljalo za »pijanice« in »klateže«). Ne nazadnje, ko govorimo o subjektu ljubljanskega *Nedela*, o »pivcih«, potem pravzaprav ni nobenega dvoma, da so obenem tudi (**pravi**) »možje« in da diskurz, ki ga uporabljajo, prodajajo za **moškega par excellence**. Hkrati je razvidno, da gre za diskurz potence in »velikih jajc«, nekakšnega velikega jezika ter temu ustrezno prepariranega lulčka, ki deluje v skladu z »umetnostjo pitja« in ki se potemtakem uporablja predvsem v namene odtakanja pivskih stranskih proizvodov. Da so ti pravi možje, moški, hkrati tudi Slovenci, pa je tako in tako samoumevno.

C SLOVENSKI PIVSKI KROG

Še posebej močno je treba poudariti, da najbolj izrazitega elementa kronike ne smemo iskati toliko v tem, o čemer »pivci debatirajo«; o tem smo največ govorili v doseganjem poteku analize. Da to drži, je še najbolj razvidno ravno takrat, ko avtor, kljub temu da mu »zmanjka štofa« – kar glede na revščino tukajšnega javnega življenja niti ni tako redko – ustvari ustrezno ogrožajoče oblikovano kroniko. Pri kroniki **je odločilno to, kako in še zlasti kje/kdaj je nekaj izgovorjeno!** V prvem delu *Nedelove* »Nočne kronike« imamo opraviti z diskurzom pivcev, ki ima status **samogovora**. Zdi se, kot da obstaja nekakšna (politič-

⁸⁵ Seveda gre za resnico, ki je obenem lepota, saj ni naključno, da so ravno v luči resnične lepote ali lepe resnice ženske prikazane kot lepotni dodatek *par excellence*; to je razvidno iz pivskega odnosa do žensk, o katerem smo več povedali prej!

na) stranka pravih pivcev ali pivski sindikat/lobi, ki po svojem zastopniku (m. s.) v ljubljanskem *Nedelu* redno objavlja »tedenska sporočila za javnost«. Gre torej za (s)poročila, ki niso servirana samo pivcem, pač pa vsem, predvsem pa kajpada treznim; pivci, če se ne motimo, navadno namreč ne zapravljajo svojega dragocenega in skopo odmerjenega časa z odvečnim branjem časopisov. S tem pa odpremo neko dodatno razsežnost *Nedelove* »Nočne kronike«. **Implicitno, »ne-javno« pivsko mnenje (skupek do stereotipov in rasizma prignanih »stališč« posameznega subjekta), namreč z distribucijo *Nedela* postane osrčje razširjanja nadvse ekstremistične oblike sovraštva, ki pomembno oblikuje tukajšnje javno mnenje.**

To, kar pivci in m. s. počno, se pravi, njihove pivske dejavnosti (videli smo, da se imajo pivci za »šank-delavce«!), m. s. opredeljuje na različne načine, najpogosteje pa tako, kot da pivci »ugotavljajo« (1), »izjavljajo«, »skrbijo« (»skrbi jih«), »gledajo na dogajanje« (5), »menijo« (9), »so kritični (do)« (11), »otožni« so (zaradi nečesa ali nekoga) (3) ter seveda »jezni« (3). Logika, ki poganja nakazano delovanje pivcev, je njim samim nekaj zunanjega. To lahko sklepamo na podlagi načina pisanja, ki ga uporablja m. s. Ta namreč najpogosteje izhaja iz dogodkov, ki nastajajo tam nekje zunaj, v tujem in ogrožajočem svetu, o katerem pivci »debatirajo« za svojimi varnimi šanki (»možje za šanki«). Od tod bi lahko izpeljali tudi opis pivskega »položaja«, ki je v kreaciji m. s. bolj impliciten kot ne. Iz sekundarnih izjav je namreč mogoče razbrati, da je tisto, kar poleg omenjene »vednosti«/»vedenja« opredeljuje to skupino družbenosti *par excellence*, pravzaprav zlasti **njihova nemoč**. Ta ni začasna, pač pa je tako rekoč »**imanentna**« določitev pivstva. Še več, argumentacija, ki jo ponuja pisanje m. s., je lahko krožna: ravno zato, ker pivci »nič ne morejo«, posedajo »za šanki«; in ker za šanki nič ne (z)morejo, ga spijejo »šilce ali dva« – »ali tri, če je potrebno« (3). Implikacija take postavitve je bolj ali manj razvidna in spet (tokrat za nazaj) krožna: če bi lahko (ne)kaj naredili zoper to, kar ni v redu – oni pa vedo kaj, kako in zakaj to, kar je, ni v redu (!) – potem ga tudi pili ne bi! Ker ničesar ne (z)morejo in ker tudi pijejo, jim je ravno »debatiranje« ob pijači tisto, zaradi česar jim sploh lahko »odleže« (4). In krog je logično sklenjen na »refleksivni« točki, kjer iz tega kroga izstopijo (primejo se kot baron Münchhausen za lase): ker vedo (odločilni »presežni« element zavesti), da ničesar ne (z)morejo, ga ravno zato trezno(!!!) pijejo. So torej ne-

kakšni »trezni pijanci« ali pivci, kot iz tedna v teden neurtudno ponavlja m. s. v *Nedelu*.

Nekoliko natančneje opredeljeni »slovenski pivski krog«, kot nam ga ponuja m. s., bi bil potemtakem lahko videti, kot bomo opisali. Začetek kroga, njegov prvi element, izhaja seveda iz pitja samega, saj je pitje podlaga za obstoj pivcev, brez katere tega subjekta, celo na ravni imena, ne bi bilo. Drugi element (zaprtega?) kroga je že omenjena nemoč. Toda ne zgolj nemoč kar tako, pač pa zavest o tej ne-moči, ki je tisti *spiritus movens*, ki vso matricico poganja naprej. Kot tretji element torej moramo šteti (samo)zavedanje (zavest), ki silli v čudenje, v ugotavljanje, v kritiko, v iskanje tarč (»odpiranje žuljev«) tistih, ki so krivi za nastali položaj. Ti krivci ali sovragi, ki tako ali drugače onemogočajo rešitev, so četrti in vrhunski element slovenskega pivskega kroga. Peti element je spet nemoč, toda tokrat nemoč v obliki nemožnosti, da kar koli storiš, čeprav »veš, za-kaj-pri-vsem-tem-gre«, se pravi, nekakšna izvorna nemoč ukrepanja.⁸⁶ In ker je tako, ostane še šesti element, ki se prekriva s prvim, to pa je »nenehno vračanje k pitju ali pot k pitju«. Vendar pa se slovenski pivski krog tu **ne sklene**: dokaz za to je obstoj *Nedelove* »Nočne kronike« kot pivskega biltena. Za »sklepni« ali **pravljичni sedmi element** imamo lahko torej pivsko diskurzivno dejanje, njihovo javno udeležbo, participacijo v tukajšnjem (anti)političnem prostoru. V trenutku, **ko je pivska »privatnost«**, bolje, slovenska (pravzaprav ljubljanska) pivska subkultura postala javna stvar, so namreč pivci, se pravi predvsem njihov ustvarjalec m. s., **prekoračili Rubikon šanka ter se odpranili na pot brez vrnitve**. Od tam naprej je torej njihova javna dejavnost postala odprta tudi za »drugačno kritiko« in tudi kritiko drugih, kot tudi za pravno sankcioniranje, če bi se pokazalo, da njihova dejavnost ni v skladu s pozitivno zakonodajo Republike Slovenije.

Zelo zares bi potemtakem veljalo razumeti obstoj dveh različnih vrsti nemoči, ki se kažeta v pivskem diskurzu in ki ju lahko ločimo na a) nemoč, zaradi katere pijejo, in pa na b) nemoč, ki jo pitje proizvede. Ločevanje med tema oblikama (ne)moči je že na ravni modrovanja lahko zanimivo dejanje, toda tukaj bi radi predvsem **opozorili na možne praktične posledice**, saj pivci javno nastopajo v mediju *par excellence* (tudi političnega in pravnega) praxisa. Problem je namreč rešitev, ki se nakazuje tako iz dosedanjega

⁸⁶ Gre za tisto obliko nemoči, ki smo jo izhodiščno omenjali kot »Nemoč proti takšni masi zlaganosti in sprenevedanja« (33), kakršna je družba kot celota.

izvajanja kot tudi in predvsem iz pivske diskurzivne dejavnosti. To pa je poudarjeno pivsko dejstvo, da zgolj objavljanje pivskih biltenov v *Nedelu* že zdaj ne zadostuje več. Pivci jasno in glasno **terjajo nekaj več**, kar bi lahko upodobili sicer nekoliko starožitno, pa vendar: **vso oblast pivcem**. Zakaj je možna taka trditev? Zato, ker so, kot v neskončnost ponavljajo pivci, zadeve že zdavnaj »postale neznosne«. Še več, vsi to vemo in celo vidimo (torej nimamo več kaj »filozofirati«), vse je jasno⁸⁷! Torej? Zadeva je preprosta: kot smo že večkrat poudarili, **treba je preiti od besed k dejanjem!** Kako in kam z dejanji? Odgovor je spet preprost: pivci so senzorji (torej nosilci vednosti in objektivnosti, so »družbomerci«), ker so vest naroda in ker vedo, ker poznajo probleme in – to je najbolj pomembno – **ker vidijo rešitev: to pa je izključitev vseh sovragov**. Izhod iz zaprtega(?) pivskega kroga je izključitev četrtega, se pravi vrhunskega elementa v njem: torej sovragov. Da ne bo nesporazumov: ne govorimo o tem, da bodo »pivci prišli na oblast« osebno ali kot sindikat/lobi/stranka, kaj šele, da »zahtevajo oblast zase«, čeprav bi bilo mogoče argumentirati tudi v tej smeri. Gre za nekaj neskončno pomembnejšega in, žal, tudi bolj verjetnega: **gre za možnost, da pivski diskurz dejansko zmaga in da državna mašinerija, ki je – med drugim – tudi edini legalni in legitimni nosilec in vršilec uporabe nasilja, prevzame njihov način umevanja, postavljanja, sklepanja, razmišljanja in ukrepanja**. V simbolni govorici pivcev bi to lahko ubesedili s simbolnim likom Martina Krpana⁸⁸, ki je, pravi m. s., »pravi lik razkrinkanega švercarja in nacionalista, ki že v svojem času ni maral Turkov in je celo fizično obračunaval z njimi« (68). »Turek« pa je, kot smo videli iz dosedanje predstavitve pivskega ustvarjanja, povsem jasno definiran in obdelan v vsej njegovi nepregledni pojavnosti, in sicer so definicijo izdelali tako tisti, ki pišejo zoper kroniko, kot tujci in »oni od spodaj« pa homoseksualci in ženske.

Da bi bilo treba pivsko diskurzivno dejavnost **vzeti skrajno resno**, kaže tudi tole nič kaj nedolžno dejstvo: avtor pivskih kreacij ni amater. Je profesionallec pri osrednji časopisni hiši, ki si, kot kažejo njegove pogoste pisane in risane objave, služi kruh v potu svojega obraza. Torej nekdo, ki *ex professo* išče snov za svoje izdelke, ki jih je dolžan

⁸⁷ Definicija pivske zmožnosti (od tod izvira tudi njihova legitimnost) je: »... občutljive pivske duše boleče zaznavajo vsako najmanjšo nepravilnost ali spodrselj družbe.« (33)

⁸⁸ Tradicionalni mitološki slovenski literarni junak.

oddati do določenega dne v tednu. Med njegova osrednja »dela in naloge« torej sodijo tedenski (pogostokrat več kot tedenski) izdelki, sodi – kako to drugače imenovati, če gre za profesionalno delo? – **načrtno in sistematično proizvajanje bolj ali manj prostih spisov (in tudi risb) z natančno določeno tematiko, torej teksti (in podobe), ki so v tem javnem prostoru postali prepoznavni** in ki smo jih poskušali predstaviti, ne da bi vsaj približno zajeli vse bogastvo avtorjevega ustvarjalnega opusa. Podobno kot tudi drugi novinarji/komentatorji je za to delo verjetno tudi nagrajen, pač na podlagi ustreznih notranjih aktov o nagrajevanju, ki so jih sprejeli v vodilni slovenski časopisni hiši *Delo*.

Eno konkretnjših pivskih vabil k omenjenim dejanjem je tudi tole: »...okence 13 na Mačkovi, kjer overovljajo podpise za 40. člen, je dokaj prazno, nobene prave gneče ni. Če se ljudje samo hudujejo, nič pa ne bi storili ne zase, ne za svoje potomstvo ne za državo oziroma narod, potem je pač hudič, potem je pač najbolje, da se kar prodamo, ampak vsaj malce dlje, oni pravi Turčiji...«(1)

Ravno od tod izhaja tudi eden osrednjih razlogov za tukajšnjo analizo, **kajti logika pivcev je eksplicitna logika dejanj** v žlahtni nietzschejanski različici tega pojma. Pravim dejanj, ne pa delovanja kot politično-diskurzivne *praxis* (videli smo, da je ta antipolitično zavrnjena kot možnost!), se pravi, v pomenu **uporabe vseh, tako legalnih in legitimnih kot tudi nasilnih sredstev**. Eno ne tako redkih, toda konceptualno silno pomembnih mest, kjer se m. s. s svojimi pivci vred distancira od »modrecev« (kar bi tukaj najbrž morali brati kot »razumnikov«) se glasi takole: »Od 'modrecev' so se preprosti pivci že ob njihovih prejšnjih akcijah rahlo oddaljili, kdo bi drezal v to vase zaprto in sebi namenjeno intelektualno gmoto, ki nekaj nerga in piše og-lase po časopisih, za konkretno akcijo, pravo delo pa jim poide moči.« (94) Če to letargično ugotovitev m. s. obrnemo, dobimo nekaj, kar je hkrati optimistično in aktivistično: »Sicer pa so pivci mnenja, da je med Slovenci gotovo dovolj pravih 'razumnikov', a jim, kaže, manjka ambicij ali pa se boje tropa, ki zdaj obvladuje prostor. Treba jih bo najti in morda celo s palico nagnati med narod!« (94)

Kar se pa tiče same ogroženosti v ožjem pomenu besede, se nemara ne bo odveč spomniti polpretekle zgodovine. Seveda gre pri »ogroženosti« za ne ravno manj znano matrico obrambe/defenzive, ki je na las enako strukturirana kot pojavi, ki smo jih doslej imeli priložnost opazovati vsaj v dveh zgodovinskih položajih. Če pobrskamo po spo-

minu, ugotovimo, da smo bili prvič priče tovrstnega diskurza ravno na Slovenskem, in sicer pri t. i. »napadih na JLA«, torej ob izteku osemdesetih. Takrat je bila zaskrbljenost vodilnega kadra JLA usmerjena predvsem k nevarnosti, da bi takratno vojsko napadli civilisti, in sicer kar v njihovih kasarnah! Podoba, ki so nam jo poskušali izrisati takratni medijski magi, je bila, kot da bi do zob oboroženo dvomilijonsko slovensko ljudstvo najresneje ogrožalo razoroženo in ubogo vojsko, zbrano po raznih kasarnah. Drugi, nekoliko bolj tragičen primer pa je novejši, a se tesno navezuje na pravkar omenjenega, ko se je »goloroko srbsko ljudstvo« čutilo ogroženo od genocidnih Slovencev, Hrvatov, muslimanov, Albancev...! Učinke obeh omenjenih zvrsti ogroženosti ravno tako poznamo.

14. »ADI«, »GENI » IN »SLOVENSKA KRI«

Eden osrednjih očitkov pivsko-kroniškemu delovanju, pred katerim se m. s. krčevito brani, je rasizem. Avtor sicer na hitro opravi s takimi »argumenti« (ta beseda je najpogosteje razvrednotena v narekovajih), in sicer bodisi kot »kretenezem« ali kot »debilnost«, kar je tudi povezano z vsemi organizacijami in posamezniki, ki so povezani s »humanostjo«, »humanitarnostjo« in nasploh s človekoljubno dejavnostjo, ki pivcem vse prej kot diši, ter tudi z vsemi prej naštetimi sovragi, ki ogrožajo slovenstvo. Institucije, kolikor na Slovenskem sploh obstajajo in se ukvarjajo s humanitarno dejavnostjo, pa pivci imenujejo kratko malo »neke smešne ustanove« (33).

Kakor koli že, v nadaljevanju bomo poskušali pokazati, da se – na podlagi vsega, kar smo doslej napisali – zdi, da je ustvarjanje m. s. nekaj, kar je glede na očitke o rasizmu vse prej kot nedolžno. Pojdimo po vrsti. Če vzamemo katero koli definicijo rasizma, bodisi da izhaja iz srednješolskih učbenikov, znanstveno bolj poglobljenih slovarjev in enciklopedij ali pa je delovno orodje te ali one raziskave in tega ali onega znanstvenika, neizogibno pridemo do nabora niza dejavnikov, ki so značilni za rasistično govorjenje, ustvarjanje ali – najpogosteje – rasistično delovanje. V osrčju rasizma je svojevrsten zagovor razlike med nami in drugimi, najpogosteje določenim kot »onimi«, ki so zavoljo tega ali onega razloga ne samo drugačni, pač pa tudi »slabši«, in ki se jih je treba – v imenu nekega principa – tako ali drugače, najrajši pa »dokončno« znebiti. Med pomembnejše načine, kako se jih »znebiti«, sodi tudi to, da je za njihovo rasistično delovanje, za katero verjamejo, da je »sveto« in »nevprašljivo«, dovoljena (iz)raba vseh sredstev, ki so jim v nekem prostoru in času na voljo. Torej tako legalnih in legitimnih, kot tudi ilegalnih kar praviloma vključuje tudi sklicevanje, prakticiranje ter upravičevanje rabe nasilja za dosego izhodiščno postavljenih »svetih ciljev«. Rečeno z nekim znanim rekom, rasistična logika je neločljiva od situacije, v kateri je po definiciji dovoljeno vsako sredstvo za dosego »našega svetega cilja«.

Kakor koli že, omenjena »slabšost«, »manjvrednost« drugih je lahko utemeljena na različne načine. Če se na hitro ozremo po zgodovini fenomena, so stari Grki, denimo, svoj odnos do Barbarov, Perzijcev (včasih tudi do sosedov iz Aten ali Šparte) povezovali z »naravo«. Tisti drugi so bili »po naravi« taki, kakršni so pač bili, na primer

inferiorni, sužnji... Pozneje se je to razlikovanje spreminjalo v skladu »z okoliščinami«. Ko so stari Rimljani poddržali krščanstvo, so »one druge« določali ravno z religijo, kar je obveljalo ves »temačni« srednji vek; tisti, ki so verjeli v »napačnega Boga«, so bili inferiorni in godni za smetišče zgodovine. Z začetkom modernega časa, kar se ujema z velikimi iznajdbami v naravoslovju, se je razlika, ki jo danes poznamo kot raso, najpogosteje selila na področje »biološkega«, se pravi, same snovi, iz katere so tisti drugi »izdelani« (barva kože, oblike nosu, ušes, velikost/oblika lobanje...). Z začetkom modernega časa je med značilne moderne izdelke vstopila tudi nacija-država, zato se je veliki del prejšnjega rasističnega »korpusa« bodisi naravnost naselil v to najnovejšo lupino (moderne) ali pa je izdelal nove, najpogosteje bolj ali manj jasno izrazite rasistične like⁸⁹. Medtem ko dandanašnji poznamo številne take stvaritve, za zdaj še vedno bolj ali manj na obrobju javnih življenj, pa so med zadnjimi izdelki te vrste najbolj prepoznavni dogodki okoli druge svetovne vojne, in sicer v povezavi med arijci in vsemi drugimi drugimi (Judje, Slovani, komunisti, Romi...). Če odmislimo genialne stvaritve sociobiologov (še zlasti intenzivno v zadnjem obdobju tudi na Slovenskem), sodijo med najnovejše kreature, ki nadaljujejo pristno rasistično izročilo, tudi različni kulturni izdelki, ki ustvarjajo kulturne predsodke ravno na podlagi »kulturnega razlikovanja« oziroma naše »kulturne večvrednosti«⁹⁰. Kot kažejo najsodobnejše raziskave⁹¹, sodobni rasizem nikakor ne deluje kot izdelek iz »enega kosa«. Najpogosteje nastopa kot taka ali drugačna mešanica vseh »prejšnjih rasizmov«, odvisno od konkretnih okoliščin (kraj, čas, tradicija, kultura, verske in politične okoliščine, različne avtorske težave, metabolizem konkretnega pisatelja...). Je, skratka, nekakšen **sintetičen omnibus koncept**, ki črpa iz vseh časov, tradicij, smeri in slogov in ki mu prav pride vsak argument za dokaz o ... Za dokaz o čem? Najpogosteje ne toliko za dokaz o »slabosti drugih«, pač pa – to je veljalo na področju nekdanje Jugoslavije ob izteku osemdesetih let – za dokazovanje (samo)ogroženosti

⁸⁹ Rasizma pogostokrat ni mogoče natančno ločiti od nacionalizma, šovinizma in ksenofobije. Raziskovalci ugotavljajo, da gre najpogosteje za pojave, ki so tesno povezani in jih kaže obravnavati kot svojevrstno »ideološko skupnost«.

⁹⁰ Ko m. s. govori o nekem Nikolaju S., pravi, da »je njegov temperament prekipel« (29), kar je seveda značilno lahko le za nekoga, ki se nima pod nadzorstvom, ki nima (za)vesti in je zato nerazvit, nekulturen; je tipičen kolonialni argument na splošni ravni ter dehumanizacija na individualni.

⁹¹ Griffin (1995), Harris (1994), Hazekamp in Pople (1997), Ignazi (1994), Malik (1996), Terkessidis (1996), Wiewiorka (1996), Werz (1995).

neke »entitete«, »identitete«, neke socialne ali politične skupnosti (naroda, kulture, države, vere, tradicije...). Konkretneje: če gledamo s stališča samega rasista, gre za »našo ogroženost«, in sicer ne glede na to, kako, zakaj in s čim je ta utemeljena. Vsaj še dvoje je značilno za (sodobni) rasizem. Najprej to, da rasistično (samo)utemeljitev praviloma predstavljajo kot prvotno, izvirnejšo, nadrejeno in bolj pomembno od tiste, ki izhaja iz države in zakonov. Skratka, da je radikalno antipolitično naravnana. In drugič, rasizem, ki smo ga bili vajeni v kolonialnih časih kot »barvno razlikovanje«, se vnovič vrača k svojim koreninam: »izstopa« namreč iz barv, ne ozira se nanje in je čedalje bolj pogosto aktiven med »istobarvnimi«. Konec koncev, tako je bilo že »na samem začetku« pri Grkih kot tudi »na samem koncu« pri Hitlerjevih ideologih: ne pri enih in ne pri drugih se »črni«, »rumeni«, »rdeči«, »zeleni« niso nujno in brez ostankov ujemali z rasnim sovragom, s problemi, ki jih je treba »dokončno rešiti«. Prav narobe, kolikor bolj je bila barva kože Židov, komunistov, Slovanov... bela, toliko rajši so jih arijci kurili v svojih pečeh.

Oglejmo si zdaj nekaj konkretnih rasističnih elementov v ožjem pomenu besede, ki se kažejo pri prvem slovenskem pivskem možu, ter posamezne značilne načine njihovega delovanja.

Začnemo lahko z eksplicitnim sklicevanjem na biološke oziroma genetske značilnosti drugih. Ko se, denimo, pivci in »m. s. skupaj z njimi« sprašujejo, zakaj begunci nočejo domov, odgovarjajo povsem nedvoumno: »Med pivci je zakoreninjena misel, da nočejo, da jim je tu čisto lepo, jadicuju pa pač iz navade, v **genih** imajo to. Pa mnogi jim nasedajo, pomoč sem, pomoč tja...« (67) Sklicevanje na kri, raso in barvo pa se lahko nanaša tudi na Slovence. Enega od izbruhov krize v Albaniji m. s. komentira takole: »Vsi so prepričani, da si naša oblast spet mane roke, ker se bodo napolnili begunski centri s prišleki iz Albanije in se bodo **prodajala državljanstva in plemenitila slovenska kri.**« (75) V tem istem kontekstu naš avtor z zaskrbljenostjo opazuje pritakanje »**tujerodnih**«, med njimi tudi »Aziatov«. »Tudi Kitajcev je že kar precej in vedno več, pa kaj hočemo, če **smo kulturna in možganska greznica, zakaj ne bi bili še rasna.** Narodna zavest in pripadnost je tako ali tako že sramota in nekakšna motnja v komunikaciji. Pravijo, da je zadnja ovira padla s **posvojitvijo hokejskega zamorca...**« (75) »Zamorcev« pa je v opusu m. s. kar lepo število. Naj ob tej priložnosti omenim le dva. Ko se huduje nad »držav-

ljanstvu«, kar je klasična pivska tema, zajedljivo pravi, da bodo »te dni Zairci po zgledu Slovencev začeli deliti državljanstvo Tutsijem in Hutujcem po osem kovačev in da bosta odslej tam mir in bratstvo« (55). Ob nekem komemorativnem dogodku pa ugotavlja, da je »večina pivcev srednje generacije žalostno povabila glavice, ko so zvedeli, da je umrl naš nekdanji veliki prijatelj Bokassa, cesar in kanibal« (51).

Ne glede na to, kateri so tisti drugi, o katerih smo doslej veliko govorili z oznakami »južnjaki«, »Balkanci«, »oni od spodaj«..., jih pivci označujejo za »robo«, »jato«, »krdelo« ali »pasma«. Skrbi nas, pravi nekje avtor, »identiteta Kosovcev in nasilje Srbov, sami pa si vlačimo 'na dom' vsemogočo robo« (72). Ko pivski avtor govori o miru v Sarajevu, pravi, da se pivci »hahljajo«, ker se le-ti pač ne morejo zmeniti in doseči mir. »**Takšne so pač te pasme,**« pravijo pivci in značilno dodajo: »... pa ne, da bi bila naša kaj boljša, vsaj vodstvena.« (22) Če pa se pojavi kakšna »svinjarija, ... **zlasti še nedokazljiva svinjarija, menijo pivci, dregneš, pa najdeš bitje s pol strešice, kakšen gnojen ostanek partije ali že česa, v glavnem kakšen balkanski stvarček**«. Tako kot »druge« spravi v »krdelo«, »jato« in »pasma« ali iz njih naredi »balkanske stvarčke«, »bitja s pol strešice«, tudi domačega politika dehumanizira ali »poživljal«. Predsedniku slovenske države se, kot smo že omenjali, zgodi tole: v kontekstu kandidacijskega postopka za predsednika Republike Slovenije prvi med pivci pravi, da njegovi sotrpini »že iščejo kandidate za očeta (naroda, op. t. k.), eni po Fužinah in Štepanjcu, drugi, radikalnejši, pa so se odpravili v zoo« (43).

A še ni konec: rasistična »top-lista« je obogatena tudi s sklicevanjem na različne, a vedno razpoznavne **segregacijske (apartheid) fraze in reke**: pivski »optimisti menijo, da se bodo pojavili lokali z napisi 'Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan'« (46). Ta udarni rek, ki ima svoje koreninice nedvomno v izjemno plodni rasistični zgodovini, se ponovi, ko se pivci z vidnim obžalovanjem spominijo štajerskega primera, ko je »... gostilničar na vratih namesto kadilcev omenil Balkance in so ga skoraj zaprli« (88). Zdaj se je zadeva ponovila, le da je »imel neki slovenski oštir enak napis za Srbe« (88). V krog rasističnih izjav sodi tudi značilen humor, **cinizem do kakršnega koli antirasizma ali zavzemanja za (politično in siceršnjo) enakost**. Tako ob neki priložnosti ugotavlja, da bo »prihodnje leto posvečeno boju proti rasizmu in različnosti, boju za enakost vseh. Malce okajeni Janez je takoj povedal, da je že napravil prvi

korak k temu in sparil svojega pekinezerja z nemškim ovčarjem in zdaj čaka na nekaj, kar naj bi ponazorilo rezultat takšnih idej.« (29)

Omenim naj še simpatično in nadvse pristno internacionalizacijo in sklicevanje na ustrezne zunanje somišljenike. Kontekst napisane izjave so bile demonstracije intelektualcev v Franciji, ki so bile – v nasprotju s slovensko situacijo z razumniki – naperjene zoper Le Penna in vlado, ki je spravila pod streho radikalno antimigracijsko zakonodajo; to zakonodajo so v nekaterih tukajšnjih medijih kritično ovrednotili. M. S. polemično komentira: «Zgražamo se nad Francozi, namesto da bi se od njih kaj naučili, **saj samo radikalne in pametne poteze rode sadove.**» (72) Ne nazadnje v ustvarjanosti M. S. nastopa tudi vrhovni guru, ki ga pivci celo ljubkovalno imenujejo Adi. »Nekateri (pivci, op. T. K.) so se **spomnili obletnice Adijevega (Adolfa Hitlerja, op. T. K.) rojstva in smrti in menili, da je dobro reševal probleme brezposelnosti.**» (86)

15.SKLEP: OBLIKA MI-ONI

Pa še na nekaj nekoliko bolj abstraktnega bi ob vsem tem veljalo opozoriti. Pivski obrazec, s katerim imamo tukaj opraviti in ki smo ga prej razčlenjevali, nikakor ne razločuje, kot bi se utegnilo zazdeti, med mi in vi, kar bi naj bilo najbolj naravno in logično nadaljevanje razmerja jaz-ti. Pravim, da ne gre za ta obrazec, ker bi bili v tem primeru razmišljanje in argumentacija bistveno drugačni, potekali bi namreč v obliki dialoga, prepira ali pa – v najslabšem primeru – tistega, kar Schmitt imenuje vojna po pravnih pravilih. Formalni, torej tudi in predvsem jezikovni položaj mi-vi namreč vedno implicira priznanje, pripoznanje vsaj načelne »enakosti« in spoštovanja drugega kot vojaka, nasprotnika, športnika, človeka, predvsem pa kot individuuma, ki ti je nasproti (nasprotnik). K temu seveda odločilno prispeva to, da priznamo »tretjo stranko« in pravila (športna, mednarodna...) igre; tako priznanje oba tekmeča načeloma jemlje kot enaka, formalno enakovredna.

Ideološki pivski obrazec in, kot smo implicitno že opazili, torej tudi njegova jezikovna oblika, s katero imamo opraviti pri pivcih, pa sta radikalno drugačna. Tu gre za obrazec **mi-oni**, ki pa v nasprotju z obrazcem mi-vi, – ta pripoznava drugemu enakost – **predpostavlja dehumanizacijo in dekulturacijo vsakokratnega drugega**. In šele na podlagi tega je možno to, kar bom tukaj imenoval »pivski razizem«. Za kaj gre? Glede na strukturirani »mi« (skupni jezik, navade, kultura, verovanja...) so v pivskem diskurzu »oni« vedno neka gmota, množica (»oni od doli« (30), »bitja s pol strešice«, »roba«, »krdelo«, »jata«..., kar smo prej pokazali). »Oni« kot izdelek dehumanizacijsko-dekulturacionjskega ideološkega prijema ne samo, da niso individuumi, tudi kot kolektiviteta ne morejo funkcionirati. Če rečem v ideološki govorici: v tej optiki imajo lahko kolektivne pravice le narodi oziroma njegovi posamezniki (zato »ogroženost slovenstva«!), iz tega koncepta po definiciji odpadejo »južnjaki«, »Balkanci«, »muslimani«, da ne naštevam vsega, s čimer smo se ukvarjali v vsem dosedanjem prikazu. Nastopajo kot **nezdiferencirana gmota par excellence, ki ji še najbolj ustreza »živalska oblika prikazovanja«**, torej kot nekakšen »mrčes«, »sodrga« ali kratko malo kot »krdelo«, »jata« in, še bolj dehumanizirano, le še kot »blago«. In ravno to je tisto eksplicitno izhodišče, rezultat procesa dekulturacije, dehumanizacije in razizma, ki je podlaga vsem pivskim opredelitvam. »Oni od spodaj« torej ni

nič naravnega, pač **pa je dobro premišljen in visoko adrenalinski rasistični izdelek**, ki nastane v pivski delavnici, skozi katero smo se doslej prebijali.

Kaj sem pravzaprav hotel povedati? Nekaj zelo preprostega: vojne na področju nekdanje Jugoslavije so nas nedvomno poučile, da vprašanje nasilja in tudi ubijanja ni povezano zgolj s tistimi, ki neposredno morijo, z njihovo rokodelsko ubijalsko spretnostjo, pač pa tudi in predvsem s tistimi, ki v glave in, če hočete, »srca« morilcev sadijo sovraštvo in tako povzročajo in usmerjajo samo možnost morije.

Hotel sem tudi kreativno pivsko dejavnost postaviti v kontekst Ustave republike Slovenije, in sicer v upanju, da se bo le našel kdo med t. i. kompetentnimi in za to tudi ustrezno plačanimi posamezniki in institucijami, ki bi si upal ugrizniti v kisló jabolko svežega slovenskega šovinizma, seksizma in rasizma.

16. SEZNAM NAVEDENIH AVTORSKIH DOKUMENTOV M. S. PO KRONOLOŠKEM ZAPOVRSTJU OBJAV

1. Mošt je odličen, vina pa bolj malo, *Nedelo*, 5. 11. 1995
2. S kujem nad nasprotnika, pa še avta se je lotil, *Nedelo*, 12. 11. 1995
3. Pivci in življenjske pravljice, *Nedelo*, 19. 11. 1995
4. Pujsa na begu, na koncu pa vse dobro, *Nedelo*, 26. 11. 1995
5. Na zdravje, toplo bratstvo iz Juge!, *Nedelo*, 3. 12. 1995
6. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 11. 12. 1995
7. Bi bili Slovenci lahko složni kot Francozi?, *Nedelo*, 17. 12. 1995
8. Otroška in mladostniška »razposajenost«, *Nedelo*, 24. 12. 1995
9. »Kuža« si je zaželel vožnje z avtom, *Nedelo*, 7. 1. 1996
10. Ogorčenje veseljaka Ferdinanda, *Nedelo*, 14. 1. 1996
11. »Lačni« študentje z jogurti in jajci, *Nedelo*, 21. 1. 1996
12. Krpan in Klepec namesto Kardelja in Kidriča? Zakaj ne?, *Nedelo*, 28. 1. 1996
13. Bosna, Makedonija in Rusija, Slovenija 'ma vas rada!, *Nedelo*, 9. 2. 1996
14. Za šanki o upokojencih, *Nedelo*, 11. 2. 1996
15. Če državnemu zboru ne gre, bi morali uvoziti kakega tujca!, *Nedelo*, 18. 2. 1996
16. Na robu, brez naslova, *Delo*, 19. 2. 1996
17. Ko je pijača tekla na Grosovo zdravje..., *Nedelo*, 25. 2. 1996
18. Zakaj bo slovenska elita plesala valček na Dunaju in ne v Sarajevu?, *Nedelo*, 3. 3. 1996
19. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 4. 3. 1996
20. Na zdravje vseh izginulih umetnic, *Nedelo*, 10. 3. 1996
21. Argentinski Martin na Argentinskem trgu, *Nedelo*, 17. 3. 1996
22. Demokratični rubeži in raziskave do zadnje pare, *Nedelo*, 24. 3. 1996
23. »Nočna kronika«, brez naslova, *Nedelo*, 28. 3. 1996
24. Kdo so »nore krave« pri nas in kdo potrebuje bojna letala F-16, *Nedelo*, 4. 4. 1996
25. Kje dobiti pravo zgoščevalno godalo za poslušanje zgoščenk, *Nedelo*, 7. 4. 1996
26. Od stavke izčrpani in tragično razpeti zdravniki, *Nedelo*, 14. 4. 1996
27. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 15. 4. 1996
28. Argentinski general kar na letališču čaka na slovensko državljanstvo, *Nedelo*, 21. 4. 1996
29. Za papežev prihod bo treba na Brezjah vsaj pročelja urediti!, *Nedelo*, 12. 5. 1996
30. Ovcam pest soli vržeš in že imaš trop v rokah, *Nedelo*, 19. 5. 1996
31. Kaj pa dan papeških veteranov?, *Nedelo*, 26. 5. 1996
32. Na robu: Skrb za kolega, *Delo*, 27. 5. 1996
33. Pot v Evropo vodi čez Orient, *Nedelo*, 2. 6. 1996
34. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 10. 6. 1996
35. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 13. 6. 1996

36. Tudi stanovanja izginjajo, *Nedelo*, 16. 6. 1996
37. Zgodbe o kraljičnah in vilah ter o Sandokanih in peklenških angelih, *Nedelo*, 23. 6. 1996
38. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 24. 6. 1996
39. Smešne zgodbe iz »statističnega golaža«, *Nedelo*, 30. 6. 1996
40. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 1. 7. 1996
41. Vik in krik za 50 samomorilskih kitov, za 700 Slovencev pa – molk, *Nedelo*, 25. 8. 1996
42. Bomo dovolili še kongres belgijskih pedofilov, *Nedelo*, 1. 9. 1996
43. Najprej je treba uvoziti politike, šele kasneje športnike in barabe..., *Nedelo*, 15. 9. 1996
44. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 20. 9. 1996
45. Kako Litostroj iz zagat potegniti in Videm ohraniti, *Nedelo*, 22. 9. 1996
46. Psom, nekadilcem in že še komu vstop prepovedan, *Nedelo*, 6. 10. 1996
47. Brezmejna dvoiličnost poslanske morale, *Delo*, 13. 10. 1996
48. V Ljubljani cirkus, v kinu Kretenčkovi, v Sloveniji pa volitve, *Nedelo*, 20. 10. 1996
49. Strah zbujajoče predvolilne obljube, *Nedelo*, 27. 10. 1996
50. Eni rolkajo, drugi zlorabljajo živali, tretji čez tekmece lepijo plakate..., *Nedelo*, 3. 11. 1996
51. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 8. 11. 1996
52. Namesto ovc vole na plakate, *Nedelo*, 10. 11. 1996
53. Naši »Bosanci« v nogometu precej slabši od bosanskih, *Nedelo*, 17. 11. 1996
54. Kot da je tobak edino in najhujše zlo, ki visi nad nami..., *Nedelo*, 24. 11. 1996
55. Za ene sobane z viskijem in cigarami, za druge pa kadiilnice, *Nedelo*, 1. 12. 1996
56. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 2. 12. 1996
57. Cerkvi smo začeli vračati gozdove kar po kosih, *Nedelo*, 8. 12. 1996
58. Kako grdi smo Slovenci do Balkancev!, *Nedelo*, 15. 12. 1996
59. Kužke na vrvice, ljudi pa na »pametne kartice«, *Nedelo*, 22. 12. 1996
60. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 24. 12. 1996
61. Bo davčna diktatura »izpljunila« tudi reveže, *Nedelo*, 29. 12. 1996
62. Darilo Ljubljančanom besede, darilo Istranom pa vino, *Nedelo*, 5. 1. 1997
63. Modri Janez spet v sedlu, *Nedelo*, 12. 1. 1997
64. V rahlo gnili zimi, ko zaudarja po balkanstvu, *Nedelo*, 19. 1. 1997
65. Z novo vlado vse drugače bo, *Nedelo*, 26. 1. 1997
66. Zakaj nogometaši Olimpije ne posadijo zelenjave na igrišču za Bežigradom?, *Nedelo*, 2. 2. 1997
67. Bomba v parlamentu bi storila marsikaj dobrega, *Nedelo*, 9. 2. 1997
68. Nam bodo pomladne stranke res še pomlad »zagravžale«?, *Nedelo*, 16. 2. 1997
69. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 17. 2. 1997
70. Nova izjemna ideja sovražnice tobaka, *Nedelo*, 23. 2. 1997
71. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 24. 2. 1997

72. Usklajeni z zemeljskimi vibracijami, *Nedelo*, 2. 3. 1997
73. Kratka krilca in »jugobraski« Kreslin za istim šankom, *Nedelo*, 9. 3. 1997
74. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 12. 3. 1997
75. Psihiatri o depresiji in shizofreniji, pivci ga pa raje zvrnejo, *Nedelo*, 16. 3. 1997
76. Zagrenjeni Jakob po šanku treskal s sekiro, *Nedelo*, 23. 3. 1997
77. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 24. 3. 1997
78. Plače funkcionarjev najprej znižati in šele nato »ohladiti«, *Nedelo*, 30. 3. 1997
79. Kam je izginila naša svoboda, *Nedelo*, 6. 4. 1997
80. Poslanci so predlog pivcev upoštevali po svoje, *Nedelo*, 13. 4. 1997
81. Namochen pek in vrsta suhih, a potrebnih namakanja, *Nedelo*, 20. 4. 1997
82. »Nočna kronika«: Od točilnega pulta do nunciata, *Delo*, 21. 4. 1997
83. Poleg balkanske zdaj še nemška »špraha«?, *Nedelo*, 27. 4. 1997
84. Zgodba o uspehu, kaj je to?, *Nedelo*, 4. 5. 1997
85. Jezni pivci za praznimi točilnimi pulti, *Nedelo*, 11. 5. 1997
86. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 12. 5. 1997
87. Kulturni mesec in nekulturno ozadje, *Nedelo*, 18. 5. 1997
88. Psom in kadilcem vstop prepovedan, *Nedelo*, 25. 5. 1997
89. Vreme in kultura sejeta optimizem na pivsko omizje, *Nedelo*, 1. 6. 1997
90. Vinski sejem zdaj le še za abstinence, *Nedelo*, 7. 6. 1997
91. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 14. 6. 1997
92. Pogumni policisti, pojoči mobiteli in gorile na kupu, *Nedelo*, 15. 6. 1997
93. V Sloveniji tako in tako ni več kaj prodati, *Nedelo*, 22. 6. 1997
94. Bojte se novinarjev!, *Nedelo*, 20. 7. 1997
95. »Nočna kronika«, brez naslova, *Delo*, 23. 7. 1997
96. Ob zaporni kazni naj bo še obvezno delo, *Nedelo*, 27. 7. 1997
97. Še enkrat odstavljeni minister med obupanci in razočaranci, *Nedelo*, 3. 8. 1997
98. Nori ples policistov in taksistov na Prešernovem trgu, *Nedelo*, 10. 8. 1997
99. Na robu: Klateštvo je naporen poklic, *Delo*, 13. 8. 1997

LITERATURA

ARENDDT, H.

Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil,
New York, 1963

GRIFFIN, B.

Fascism, Oxford Readers, Oxford University Press, Oxford,
1995

HARRIS, G.

The Dark Side of Europe, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1994

HAZEKAMP, J. L. IN POPPLE, K.

Racism in Europe, UCL Press, London, 1997

IGNAZI, P.

Postfascisti?, Il Mulino, Bologna, 1994

JALUŠIČ, V.

»Totalitarian Elements in the Right Wing Extremism Discourse«, referat na mednarodni konferenci »On Political Extremism, Hostility and Violence Towards Foreigners and Other Marginalised Groups«, Mirovni inštitut, Ljubljana, neobjavljeno, 1995

JALUŠIČ, V. & KUZMANIĆ, T.

»Rape – the Albanian Way«, v: *Independent Voices from Slovenia, Yugoslavia*. – Ljubljana, november, str. 34–40, 1989

KUZMANIĆ, T.

»Politični ekstremizem pod Slovenci: sns od tigrov do papirja«, ČKZ, str. 47–72, 1995

MALIK, K.

The Meaning of Race, Macmillan, London, 1996

MASTNAK, T.

Kristjanstvo in muslimani, zps, Ljubljana, 1996

RAZBORŠEK, V. & KRIŠTOV, M.

Kaj vem o alkoholizmu in drugih zasvojenostih, Delavska enotnost, Ljubljana, 1988

SCHMITT, C.

»Pojem političnega«, v: *Tri razprave*, Krt, Ljubljana, 1994

TERKESSIDIS, M.

Kulturkampf, Marco Tropea Editore, Milano, 1996

WIERIORKA, M.

Lo spazio del razzismo, EST, Milano, 1996

WERZ, M.

Antisemitismus und Gesellschaft, Verlag Neue Kritik,
Frankfurt na Maini, 1995

ŽAGAR, I. Ž. & TANCIG, P.

»Računalniška analiza »'napadov na JLA'«, ČKZ, 119/120,
1989